

YILLIK RAPOR

GAZZE ŞERİDİ'NDE İNSANİ DURUM 2018

2019-1441

DURUMLAR... İCRAATLAR...İHTİYAÇLAR

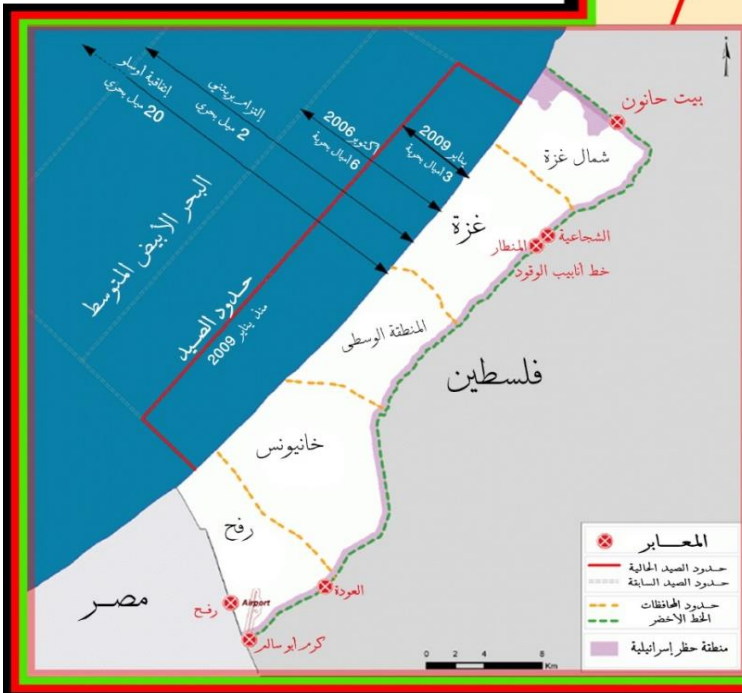

© Eylül 2019 – Muharrem 1441 (Hicrî)

GAZZE ŞERİDİ İNSANİ DURUM RAPORU: DURUMLAR, İCRAATLAR, İHTİYAÇLAR

Gazze Destek Derneği GDD

Adres :	Akşemsettin Mah. Akdeniz Cad. Hakperest sk. No:16 Daire:18 / Fatih - İSTANBUL
Tel/ Fax :	0090212 6217973
Cep Tel :	00905379175471
Web Sayfası :	www.gazzedestek.org
E-Posta :	info@gazzedestek.org
Facebook :	www.facebook.com/gazzedestek.org

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	Sayfa
Filistin Haritası	3
Gazze Destek Derneği (GDD) Kimdir?	5
Önsöz	6
İnsani Kriz Özeti	7
İnsani Durum Sektör ve Alanları	8
Sosyal Sektör	9
Demografi	10
Eğitim	11
Sağlık	13
Aile	16
Yoksulluk	18
Yerleşim	20
Kültür ve Dini İşler	22
Ekonomik Sektör	24
İstihdam ve İşsizlik	25
Sınır Kapıları	27
Hizmet ve Emtia Ürünleri	29
Tarım	32
Teknoloji	34
Çevre Sektörü	36
Su	37
Enerji	39
Atıklar	41
Kaynakça	42

Gazze Destek Derneği (GDD) Kimdir?

Kuruluş Ve Gelişim

Gazze Şeridi, 2006 yılından bu yana kuşatma altındadır. 2 milyondan fazla Filistinlinin çilesi hala devam etmektedir. Gazze Destek Derneği, bu krizin bir neticesi olarak, 2014 yılında Gazze Şeridi'ne gerçekleştirilen İsrail saldırılarının akabinde toplanan "Uluslararası Gazze Destek Platformu" nun tavsiyelerine binaen kurulmuştur. Filistin sorunu Türkiye halkı nezdinde büyük bir öneme sahiptir. Özellikle Gazze Şeridi'nde yaşanan insani kriz Türkiye toplumunun ilgisini çekmektedir. Türkiye bu sıkıntıları hafifletmek için devamlı olarak insani müdahalelerde bulunmuştur. Bu nedenle Türkiye'de faaliyet gösteren birçok insani yardım uzmanı ve çalışanı Gazze Şeridi'ndeki insani ihtiyaçların karşılanması ve Gazze'nin kalkındırılması için etkin bir şekilde çalışacak, bu hususta yapılan tüm çabaları destekleyip koordine edecek uzman ve güvenli bir el oluşturulması için İstanbul'da, Gazze Destek Derneği'nin (GDD) kurulması çağrısında bulunmuşlardır.

Vizyonumuz

Gazze Şeridi'nde insan hayatının kalitesini arttırmak için çalışan öncü bir insani yardım derneği olmaktır.

Misyonumuz

Gazze Destek Derneği doğruluk ve şeffaflık standartları, insani yardım ilkeleri ve ilgili yerli ve uluslararası hukuk odaklı ortak ve koordineli insani girişim çalışmalarında bulunmak suretiyle, Gazze Şeridi'ndeki Filistin halkının insani ihtiyaçlarının karşılanması ve gelişimine etkin bir şekilde katkı sağlamaya çalışan bir Türk derneğidir.

Değerler

- **Güçlendirme:** Bizler insanın gücünün özgüvenle kendi hayatını yönetebilecek seviyeye yükseltilmesi gerektiğine inanmaktayız
- **Adalet:** Bizler insani yardım noktasında kişilerin rengine, ırkına, inancına ve bağlılığına bakmaksızın adil standartların gözetilmesi gerektiğine inanmaktayız.
- **Ortaklık:** Kaynakların topluma daha etkili ulaştırılması için tüm taraflar arasında etkileşim ve koordinasyonunu destekleyen ortak çalışma yürütülmesi gerektiğine inanmaktayız.
- **Profesyonellik:** Hizmetlerimizin topluma daha fazla etkili olabilmesi için tüm çalışmalarımızın temel olarak profesyonellik ve yenilikçiliğe dayanması gerektiğine inanmaktayız.

Hedefler

- Gazze Şeridi'nde insani ihtiyaçların karşılanması ve gelişime etkin katılım sağlanması.
- Gazze Şeridi'nde insani girişim ve kalkınma çalışmalarında koordinasyon ve etkileşim sağlanması.
- Finansmanın etkisini arttıran katılımcı tavırla Gazze Şeridi'ndeki insani yardım faaliyetlerinin geliştirilmesi.

Çalışma Alanları

- **İnsani Gelişme:** Ekonomik gelişme, sosyal gelişme, sağlık, eğitim.
- **İnsani Yardımlar:** Dönemsel yardımlar, yeniden canlandırma, acil durum yardımları.
- **İnsani Sürdürülebilirlik:** Kurumsal performans kalitesi, koordinasyon ve etkileşim, doğruluk ve şeffaflık.

Önsöz

İsrail işgal otoritesi 2018 yılı boyunca Gazze’de kuşatmanın şiddetini arttırmaya, kişilerin hareket hürriyetlerini kısıtlamaya, mal ve malzemelerin giriş çıkışını zorlaştırmaya devam etti. Böylece kuşatma 13. Yılında da devam etmiş oldu ve Gazzeyi çevreleyen bütün kapılardaki kısıtlamalar arttı.

Bu sebeple Gazze halkının yaşadığı insani durumlarda tehlikeli göstergeler ortaya çıktı. Kuşatma ve insanların hareket özgürlüklerinin kısıtlanması siyasetinin tehlikeli etkilerinden dolayı ekonomik ve sosyal hayat çöktü. Bu çerçevede Gazze Şeridi İnsani Durum Raporu, farklı sektör ve alanlardaki trajik durumu tavsif etmek ve kuşatmaya rağmen yapılan icraatları açıklamak için yapılması gereken müdahaleleri de açıklayarak; Gazze’deki Filistin halkının sıkıntılarını hafifletmek isteyen gerek kurum ve kuruluş herkese ferd bazında kim varsa onlara bir klavuz olsun diye yıllık olarak yayınlanmaya devam ediyor.

Bu raporu hazırlayan ekip, büyük bir çaba gösterdi; bu raporda, aşağıdakilere dayanan kesin bir bilimsel metodoloji benimsendi:

- Küresel sürdürülebilir kalkınma hedefleri için önerilen modelleri gözden geçirerek ve onları Gazze Şeridi koşullarına uyarlayarak, kategorilerin sınıflandırılmasına dayalı olmayan çalışma alanlarına odaklanarak insani durumun sektörleri ve alanlarının sınıflandırılmasının geliştirilmesi (gençler, kadınlar, engelli çocuklar ...) doğal olarak bu alanlara dahil edilmiştir.
- 2018 yılının sonuna kadar güvenilir ve resmi kaynakları olan gerçekleri ve rakamları bu raporda yorumlamadan ve her bir kurum için metodolojisine göre analizde bulunsun diye analiz yapmadan bahsetmekle yetinilmiştir.
- 2018 yılı boyunca Gazze Şeridi’ndeki sivil toplum örgütlerinin ve bazı yardım kuruluşlarının insani yardımlarını web sitelerinde veya günlük gazetelerde yayınlayarak toplama
- Uluslararası insani yasaları, küresel sürdürülebilir kalkınma hedeflerini, ulusal kalkınma planlarını ve uluslararası ve yabancı kurumlar için insani müdahale planlarını gözden geçirerek insani müdahale öncelikleri belirlendi.

Bu rapor sayesinde, bilgi yönetimi ve dökümantasyon çerçevesinde insani kurumların uzmanlığı üzerine inşa edilebilecek ve kademeli olarak geliştirilebilecek sağlam bir temel oluşturduk. Bu alandaki her uzmanın, insani yardım faaliyetinde birlikte hareket etme yolunda gerekli ve acil bir adım olan bu rehberin başında belirtilen e-posta yoluyla bu rapora değerli bir katkı yapmasını bekliyoruz.

Yine bizler, Gazze Şeridi’ndeki Filistin halkının acılarını hafifletecek insani müdahalelerin gerçekleştirilmesinde ilgili her tarafın kendi uzmanlık alanına göre bu rapordan istifade etmesini umuyoruz. Öyle ki insanların topraklarında sürekli yaşama yolları güzelleştirilsin ve Gazze yaşanabilir bir yer olsun. Çünkü Gazze Yaşamayı Hak ediyor....

Gazze Şeridi'ndeki İnsani Krizin Özeti

Gazze Şeridi'ne hayatın her alanında kötü yansımaları olan kara, hava ve deniz ablukası 13. yılında hala artarak devam ediyor. Bu kuşatmanın neticesinde 2.13 milyon kişi uluslararası kuruluşlara göre dünyadaki en kötü insani durumda yaşamaya başladı.

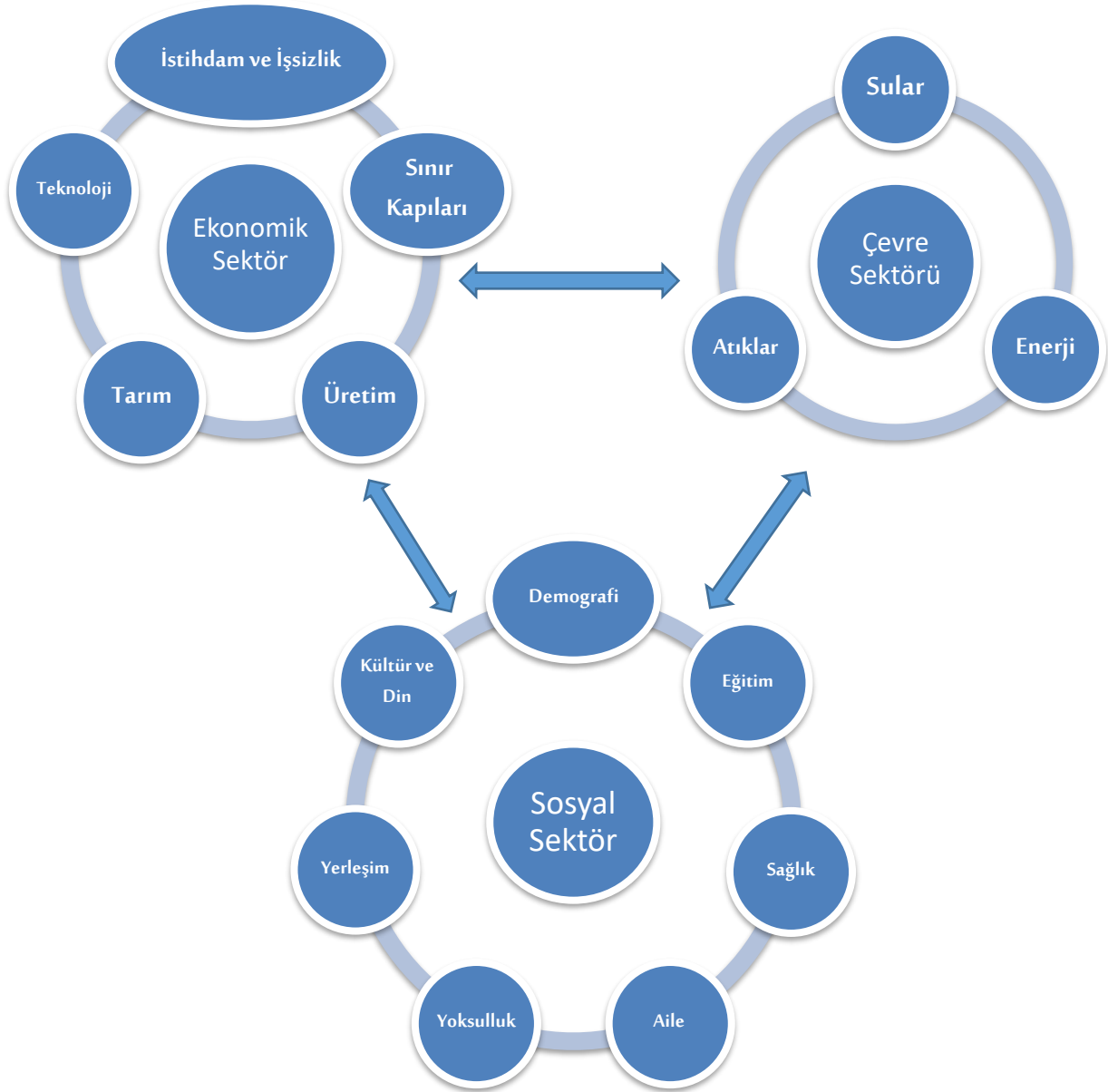
Bu nedenle Gazze halkı 30 mart tarihinde kuşatmanın kaldırılması ve evlerine dönüş taleplerini dile getirmek adına barışçıl dönüş yürüyüşlerine çıktılar. Ancak işgal kuvvetleri buna orantısız güç kullanarak karşılık verdi ve sonuç olarak yürüşlerin ilk senesinde 270 kişi şehit oldu, 30,714 kişi yaralandı ve 1.203 ev yıkıldı veya hasar gördü. Bütün bu neticeler zaten var olan sıkıntılara bir yenisini daha ekledi ve 2018 yılında Gazze'deki insani kriz daha da büyüdü. Aşağıda da bahsedildiği gibi farklı pek çok alandaki insani durum göstergelerinde artış ortaya çıktı :

- **İşgal Saldırıları** : 13 yıl boyunca 4 yıkıcı saldırı ve diğer türden saldırılar arkasında 4.631 şehit 52.140 yaralı bıraktı. Sadece dönüş yürüyüşleri döneminde 1.203 ev olmak üzere toplamda 293.702 ev yıkıldı veya hasar gördü.
- **Demografi** : Toplamda 2,136 milyon kişi olan nüfus 5 vilayette yaşıyor ve bu nüfusun %66,2 si mülteci konumundadır ve 8 adet mülteci kampında ikamet etmektedirler.
- **Eğitim**: 428 okul günde iki periyot halinde eğitim vermektedir. İlkokullarda şube başına ortalama 39,5 ve liselerde 38,8 öğrenci düşmektedir. 512.758 ihtiyaç sahibi öğrenci vardır. Buna rağmen Arap dünyasında %3 ile en düşük cahillik oranı Gazze'dedir.
- **Sağlık**: Dışarıya sevk edilen yıllık hasta sayısı: 30.867, ilaç açığı : %46,2, tek kullanımlık tıbbi malzeme açığı : %27,3, Laboratuvar malzemeleri açığı :%58, bozuk cihaz sayısı : 350, Kanseri hastası sayısı : 8.515, her 100 binden 635 kişi kronik hasta, 1.063 kişi bulaşıcı hastalığa yakalanmış, ertelenmiş ameliyat sayısı : 8000.
- **Aile**: 20.000 yetim, 405.148 hiç evlenememiş bekar, 55.540 engelli, 26.770 dul ve 2018 yılı boyunca 3.171 boşanma vakası.
- **Yoksulluk**: Yoksulluk sınırının altında yaşayanlar: %53 (1.132.153 kişi), Aşırı yoksulluk: %33,7 (704.925 kişi), yardımlarla geçinen aileler: % 86,1, gıda güvencesizliği ve yetersiz beslenme: %68, gelire kıyasla kişi başı tüketim % 137'dir.
- **Yerleşim**: 5.018 birim tamamen ve 52.404 birim kısmen tahrip edilmiş vaziyettedir. 15.000 kişi hâlâ yerinden edilmiş durumdadır. 4.572 yaşama elverişli olmayan konut bulunmaktadır.
- **Kültür ve Din**: 21 cami hala yıkılmış vaziyettedir. 55 caminin onarıma ihtiyacı vardır. 30 yeni camiye ihtiyaç vardır.
- **İstihdam**: İşsizlik: %52, Gençler arasında işsizlik: %71, Gazze hükümeti memurları maaşlarının %40'ını alabiliyor. Ramallah memurları ise % 50' ini alabiliyor.
- **Sınır Kapıları**: Hava ve deniz ambargoları, 3 sınır kapısı tamamen kapalı, 3 kapı temel ihtiyaçlar için arasıra açılıyor.
- **Üretim**: Kuşatmadan bu yana GSYH da %50 oranında bir kayıp, fabrikaların %59'u kapandı. İşçilerin %70'i vazifelerini kaybetti. ihracatın ithalata oranı: % 1.4, rasyon ürünleri açığı %40' dır.
- **Tarım**: 2014 yılındaki saldırı esnasında tarım sektöründe 550 milyon dolar zarar ortaya çıktı. İzin verilen avlanma mesafesi: 3-6 mil. Balıkçıların %95'i yoksulluk sınırının altında yaşıyor.
- **Su**: Su kirliliği oranı: %97, akifer su açığı %67,2. Deniz sahili boyunca su kirliliği %75.
- **Enerji**: Elektrik kesintileri: günde ortalama 17,4 saat, elektrik enerjisi açığı: %70, 2010 yılından bu yana mum kullanımı ve güvensiz aydınlatma araçları nedeniyle 31 çocuk dahil 40 ölüm yaşandı.
- **Çevresel Atıklar**: Atık suyun %70' i arıtılmamaktadır ve 115 milyon litre atık su her gün denize pompalanmaktadır.

İnsani durum kötüleşmeye devam ederken, BM'ye göre Gazze Şeridi 2020 yılından sonra yaşanılmaz bir yer olacak. Dernek, ilgili tüm tarafları bu krizin sona erdirilmesine yönelik sorumluluklarını üstlenmeleri için çağırıyor ve tüm insani kuruluşları ve hayırseverleri kapsamlı bir uluslararası konferanslar düzenleyerek, Filistin halkına destek verilmesi için acil insani ihtiyaçların karşılanması yoluyla krizleri sona erdirmenin yollarını tartışmaya çağırıyor.

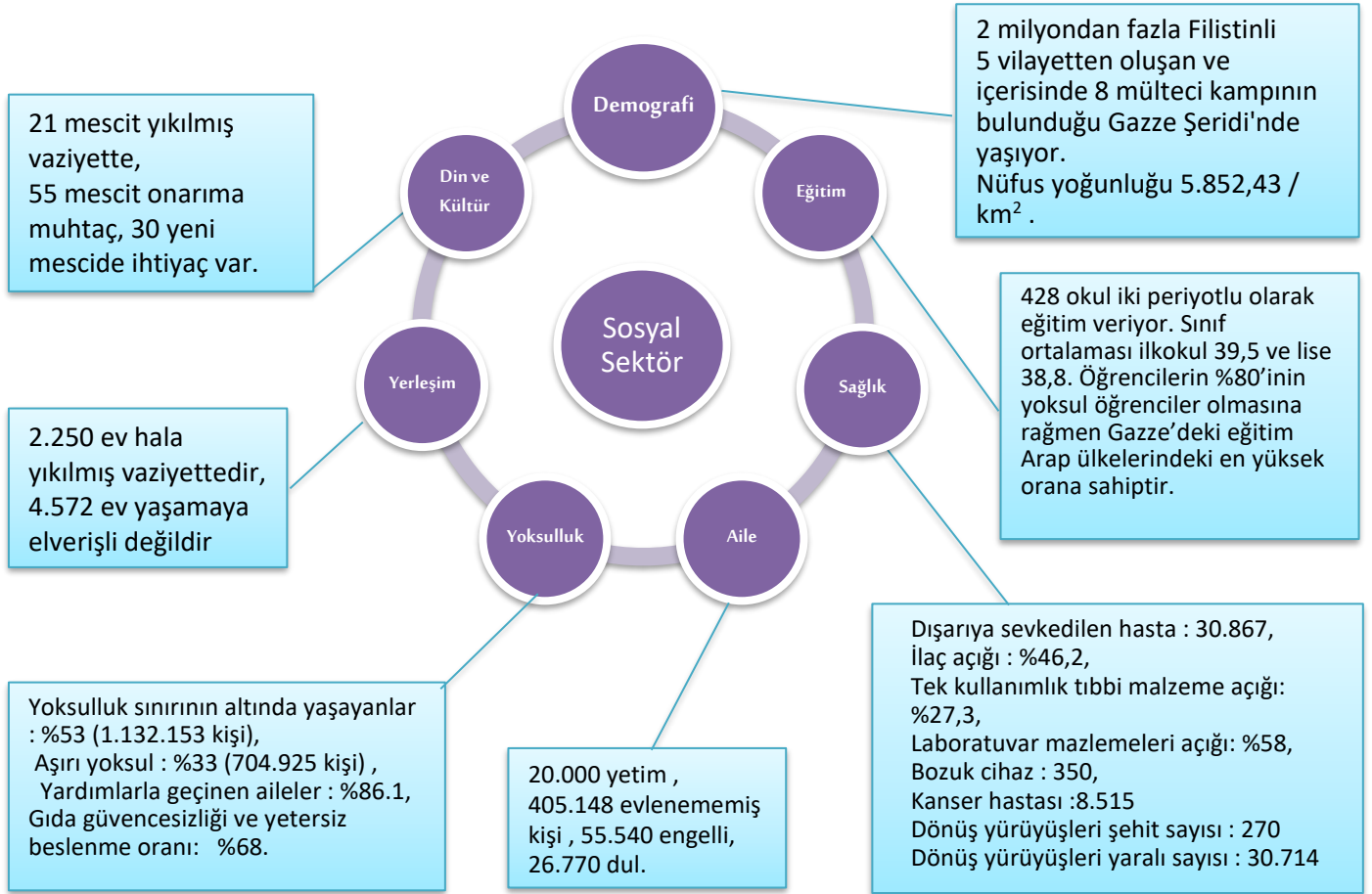
İnsani Durum Sektör ve Alanları

Bu raporun sektör ve alanları mümkün olduğu ölçüde 'Küresel Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri' ne ulaşmak için önerilen modeller doğrultusunda Gazze Şeridi'nin ortamı, özel durumu ve insani acılarıyla orantılı olarak hazırlanmıştır. Rapor aşağıdaki şekilde açıklandığı gibi 15 alana ayrılan, sosyal, ekonomik ve çevre sektörü olmak üzere 3 ana sektörden oluşmaktadır.

Sosyal Sektör

“Gazze Şeridi'nde insanlar temel yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanamaması konusunda iki şeyden sıkıntı çekiyorlar. Artan yoksulluk ve şiddetlenen işsizlik.”

Dünya Bankası - 2018

➤ Demografik Alan

▪ Karşılaştırmalı Ana Göstergeler

No	Madde/Bölge	Gazze Şeridi ⁽¹⁾⁽²⁾⁽³⁾	Batı Şeria ⁽²⁾⁽³⁾	Batı Şeria ve Gazze Şeridi ⁽²⁾⁽³⁾	1948 Sınırları ⁽²⁾⁽³⁾	Diaspora ⁽²⁾⁽³⁾	Filistin ⁽²⁾⁽³⁾	İsrail İşgali ⁽⁴⁾	Arap Dünyası ⁽⁵⁾⁽⁵⁹⁾⁽⁶⁰⁾⁽⁴⁵⁾	Dünya ⁽⁴⁰⁾⁽⁵⁹⁾⁽⁵⁾⁽⁶⁶⁾
1	Nüfus Sayısı	2.136.136	2.954.000	5.090.136	1.568.067	6.566.852	13.225.055	8.972.000	422.717.409	7.67 Milyar
2	Nüfus Oranı	%16,19	%22,34	%38,49	%11,85	%49,65	%100			
3	Yüzölçümü km ²	365'	5.655'	6.020'	-	-	27.000'	21.643'	13,15 milyon'	134,32 milyon'
4	Nüfus Yoğunluğu	5.852,4	522,4	845,54	74,7	-	489,82	414,55	31,5'	56,1'
5	Büyüme Oranı	%2,9	%2,2	%2,5	%2,3	%2,2	%2,5	%2	%1,8`	%1,2`
6	Aile Ortalaması	5,6'	4,8'	5,1'	4,5'		5,1'	3,32	5-6'	2-9'
7	Mülteci Kampları	8	19	27	-	31	58	-		
8	Mülteci Oranı	%66,2'	%26,6'	%42,5'	%26'	%100'	%87,56'	-	2,18'	0,33'
9	Yaş Ortalaması	19,1'	21,4	20,5'	23,3'		20,5'	82,6	17,3 – 33,2 '	15,4-53,1'

Gazze Şeridi'ndeki Merkezi İstatistik Sistemi Genel Müdürü
– Haldun Rıdvan-

Gazze Şeridi'ndeki ekonomik büyüme ile nüfus artışının uyumsuzluğu eğitim, sağlık, altyapı, su ve diğer hizmetler açısından ciddi bir felakete yol açmaktadır.

▪ Gazze Şeridi İlleri İstatistikleri⁽¹⁾

No	Madde / Bölge	Kuzey Gazze	Gazze	Orta	Han Yunus	Refah	Gazze Şeridi
1	Nüfus Sayısı	349.398	803.693	300.565	415.872	266.608	2.136.136
2	Nüfus Oranı	%16,36	%37,62	%14,7	%19,47	%12,48	%100
3	Yüzölçümü km ²	61	74	58	108	64	365
4	Nüfus Yoğunluğu	5.727,84	10.860,72	5.182,16	3.850,67	4.165,75	5.852,43
5	Erkek Oranı	%8,34	%19,12	%7,08	%9,89	%6,27	%50,68
6	Kadın Oranı	%8,02	%18,52	%6,99	%9,58	%6,21	%49,32
7	Mülteci Kampı Sayısı	1	1	4	1	1	8

Gazze Şeridi dünyada nüfus yoğunluğu en fazla 3. Bölge olarak kabul ediliyor

▪ Gazze Şeridi'nde Yaş Grupları⁽¹⁾

No	Yaş Grupları	Erkek	Kadın	Toplam
1	0-2 yaş arası bebek	60.940	57.735	118.675
2	2-6 yaş arası çocuk	119.680	114.188	233.868
3	6-13 yaş arası çocuk	203.079	193.420	396.499
4	13-18 yaş arası çocuk	117.338	111.593	228.931
5	18-35 yaş arası genç	325.749	316.944	642.693
6	35-60 yaş arası yetişkin	205.945	201.587	407.532
7	60 ve üzeri yaştaki ihtiyar	49.896	58.042	107.938
8	Toplam	1.082.627	1.053.509	2.136.136
9	Oran	%50,68	%49,31	%100

➤ Eğitim

EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL HAKLAR ULUSLARARASI SÖZLEŞMESİ	Madde (13): Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, herkese eğitim hakkı tanır. Sözleşmeciler, eğitimin insan kişiliğinin ve onurunun tam olarak gelişmesine ve insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmesine yönelik olarak verilmesi konusunda birleşirler. Devletler ayrıca herkesin özgürlükçü topluma etkili bir biçimde katılmasını sağlayacak, bütün uluslar ile bütün ırksal, etnik ve dinsel gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu geliştirecek ve Birleşmiş Milletlerin barışın korunması için yaptığı faaliyetlerini ilerletecek bir eğitim verilmesi konusunda anlaşılırlar.
2030 SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	Hedef (4): Herkesi kapsayan ve herkese eşit derecede kaliteli eğitim sağlamak ve herkese yaşam boyu eğitim imkânı tanımak.
MİLLİ HEDEFLER	Hedef (7.2): Piyasa ve toplumun ihtiyaçlarına bağlı olarak ve küresel bilimsel ve bilişsel gelişim doğrultusunda, hiçkimseye ayrımcılık yapılmadan yüksek kaliteli eğitim imkânı sağlayan bir eğitim sistemi, yüksek öğretim, mesleki ve teknik eğitim.

⇒ Eğitim Durumu

▪ Karşılaştırmalı Ana Göstergeler

No	Madde/Bölge	Gazze Şeridi ⁽²⁾⁽⁸⁾⁽⁶⁾	Batı Şeria ⁽²⁾⁽⁸⁾	Batı Şeria ve Gazze Şeridi ⁽²⁾⁽⁸⁾	İsrail İşgali ⁽⁴⁾⁽⁶⁷⁾⁽⁶⁸⁾	Arap Dünyası ⁽⁵⁾⁽⁷⁾	Dünya ⁽⁵⁾⁽⁷⁾
1	15 yaş ve üstü okuma-yazma bilme oranı	%97'	%96.4'	%96,7'		%73,4°	%82,1°
2	Cahillik oranı	%3'	%3,6'	%3,3'	%2,9°	%26,6°	%17,9°
3	Engellilerde cahillik oranı	%56,3'	%51,5*	%53,1*	%4,6		
4	Nüfus sayısına göre öğrenci oranı	%31	%28,06'	%29,27'	%19,14		
5	Okuldan kaçma oranı	%2,8	%1'	%0,9'	%0,76		
6	Sınıfta kalma oranı	%5	%1,1'	%1'	1,01°	5,8'	3,15'
7	İlkokulda şube başına düşen öğrenci sayısı ⁽⁹⁵⁾	39,5	27,4	31,7	35		
8	Lisede şube başına düşen öğrenci sayısı ⁽⁹⁵⁾	38,8	23,7	28,4	35		
9	Öğretmen başına düşen ortalama öğrenci sayısı	26,4'	19,7'	22,1'	11,18	14,60'	17,10'

▪ Gazze Şeridi Başlıca Yerel Göstergeleri

Milli Eğitim Bakanlığı - Gazze

Gazze eğitim sektörü (Vilayetlerdeki nüfusa göre) 250 okula ihtiyaç duymaktadır.

– 2018/2019 Öğretim Yılı Öğrenci Sayısı(6)

No	Madde	Devlet	UNRWA	Yerel Sektör	Özel Sektör	Toplam
1	Ana okulu öğrenci sayısı	86	0	11.371	65.912	77.369
2	İlkokul öğrenci sayısı	203.599	278.800	0	16.421	498.820
3	Lise öğrenci sayısı	62.210	0	0	782	62.992
4	Hazırlık sınıfı öğrenci sayısı	0	0	507	0	507
5	Meslekî kurumlardaki öğrenci sayısı	49	0	484	16	549
6	Ön lisans öğrenci sayısı	4.643	877	5.925	5.152	16.597
7	Eğitimsel yeterlilik	107	0	211	0	318
8	Lisans öğrenci sayısı	16.719	0	35.547	8.006	60.272
9	Yüksek lisans öğrenci sayısı	330	0	2.380	318	3.028
	Toplam	287.743	279.677	56.425	96.607	720.452

Toplam Öğrenci Sayısı	561.812	Toplam Üniversite Öğrencileri	80,764
Yoksul Öğrenciler	449.450	Yoksul Üniversite Öğrencileri	64.308
Aşırı Yoksul Öğrenciler	280.906	Aşırı Yoksul Üniversite Öğrencileri	40.193

– Eğitime katılım oranı ⁽⁶⁾

No	Yaş	Erkekler %	Kızlar %	Ortalama
1	6-11	%96	%96	%96
2	12-14	%94	%94	%94
3	15-17	%93	%94	%94
4	18 ve üzeri	%70	%75	%73

Eğitime katılmayanlar yolculuğa çıkmış, vefat etmiş veya engelli olabilir.

– 2018 yılı Seviyelerine ve Cinsiyetlerine Göre Mezun Sayıları (6)

No	Madde	Erkek	Kadın	Toplam
1	Meslek Yüksek Okulu mezunları	2.272	1.869	4.141
2	Lisans mezunları	6.639	7.538	14.177
3	Yüksek lisans mezunları	18	12	30
4	Pedagojik Formasyon belgesi mezunları	50	161	211
5	Yüksek öğretim mezunları	522	296	818
6	Toplam	9.501	9.876	19.377

Harçlarını ödeyemedikleri için diplomalarını teslim alamayan 20.000 mezun var.

– Eğitim Kurumları ⁽⁶⁾

No	Madde	Devlet	UNRWA	Yerel Sektör	Özel Sektör	Toplam
1	Anaokulu sayısı	1	0	85>	671	757
2	İlköğretim okulu Sayısı	262	274	0	43	579
3	Lise sayısı	148	0	0	11	159
4	İki periyotlu eğitim veren okullar	236	192	0	0	428
5	Üç periyotlu eğitim veren okullar	6.747	6.767	0	265	13.779
6	Şube sayısı	6	0	4	8	18
7	Üniversite kuruluşları	1	2	2	4	9
8	Ortaokullar ve politeknik okulları	-	-	-	1	1

⇒ Derneklerin ve bazı hayır kuruluşlarının 2018 yılında eğitim alanında gerçekleştirdikleri icraatlar

Proje	Adet	Proje	Adet	Proje	Adet
Eğitim kurumlarının tesis edilmesi ve vasıflandırılması	35	Bilgisayar ve teknolojik eğitim araçları tedariki	12	Okul çantası, kitabı ve kıyafeti projeleri	43
Öğrenci ve Ulaşım Sponsorlukları	19	Okul ve eğitim merkezi techizi	38	Eğitim kalitesini yükseltme	22
Yurtdışına gönderme ve eğitim	61				

⇒ Eğitim alanındaki gerekli olan en önemli müdahale alanları

Mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi ve teşvik edilmesi	Eğitim türünün iyileştirilmesi	Okulların restorasyonu yada yeniden yapılması	Engellilerin eğitime katılımı
Muhtaç öğrenci ve lisans üstü burslarının teminat altına alınması	Eğitimin iş piyasasıyla iribatlandırılması	Bilimsel araştırmaların milli gelişim önceliklerine yönlendirilmesi	Eğitim ortamının geliştirilmesi ve teknik eğitim araçlarının tedarik edilmesi

➤ Sağlık

EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL HAKLAR ULUSLARARASI SÖZLEŞMESİ	Madde(12): Bu sözleşmeye taraf devletler, herkesin mümkün olan en yüksek seviyede fiziksel ve ruhsal sağlık standartlarına sahip olma hakkını tanır.
2030 SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	Hedef (3): İnsanların sağlıklı bir yaşam sürmelerini ve herkesin her yaşta refahını sağlamak
MİLLİ HEDEFLER	Hedef (7.3): Herkese eşitlik ve adaletle halk sağlığı ve kaliteli sağlık hizmetleri sunan, tüm nüfus grupları için, özellikle yoksullar ve kenara itilmiş olanlar için bir insan hakkı olarak daha entegre bir sağlık sistemi.

⇒ Sağlık Durumu

▪ Karşılaştırmalı Ana Göstergeler

No	Madde / Bölge	Gazze Şeridi ⁽²⁾⁽⁵⁾⁽⁹⁾⁽¹⁰⁾	Batı Şeria ⁽²⁾⁽⁵⁾⁽¹⁰⁾⁽¹¹⁾	Batı Şeria ve Gazze Şeridi ⁽²⁾⁽⁵⁾⁽¹⁰⁾⁽¹¹⁾	İsrail İşgali ⁽⁴⁾⁽⁶¹⁾	Arap Dünyası ⁽⁵⁾⁽⁶³⁾	Dünya ⁽⁵⁾⁽⁶²⁾
1	Doğuştaki beklenen ortalama yaşam süresi	73,5	74,20	73,90	82,6	71,2°	72,04°
2	10,000 vatandaşa düşen doktor sayısı	14,6	17,7'	15,9	31	15,4'	12,6'
3	10,000 vatandaşa düşen hemşire sayısı	21,2	23,2'	21,9'	46	24,5°	33°
4	10,000 vatandaşa düşen hasta yatağı sayısı	15	13'	13'	18	20'	27'
5	10,000 vatandaşa düşen sağlık merkezi sayısı	0,81	1,98	1,4			
6	Sağlık sigortalıların oranı	%95,5'	%66,5'	%78,9'	%84,2		
7	Engelli oranı	%2,6	%1,8	%2,1	%1,496	%(0,4-4,9)'	%15*
8	Senelik dışarıya havale edilen hasta sayısı	30.867	78.949	109.816			

▪ Gazze Şeridi Başlıca Yerel Göstergeleri

2014 İsrail Saldırılarının Etkileri	9 hastane, 28 klinik ve 25 ambulansın kısmen yada tamamen tahrip edildi. 373 bin çocuk sosyal ve psikolojik desteğe ihtiyaç duymaktadır.
--	--

– Dışarıya Sevk Edilen Hastalıklar⁽⁹⁾

No	Madde	Adet
1	Verem	7.224
2	Ortopedi	2.476
3	Göz	1.629
4	Nükleer Tıp ve Atom Tedavisi	1.543
5	Çocuk	1.860
6	MR(Emar)	533
7	Hematoloji (kan hastalıkları)	2.398
8	Nörolojik Cerrahi	934
9	Kalp kateterizasyonu	2.569
10	Diğer	9.701
11	Toplam	30.867

– Senelik doğum ve ölümlerden seçilmiş göstergeler⁽⁹⁾

No	Madde	Değer
1	Erkekler için doğuştaki beklenen yaşam süresi	72,4
2	Kızlar için doğuştaki beklenen yaşam süresi	74,6
3	2018 Doğum vakası	57.694
4	2018 Ölüm vakası	5.342
5	1 Yaşından önce ölen çocuk ortalaması (1000 de)	10,4
6	5 Yaşından önce ölen çocuk ortalaması (100 bin de)	75,8
7	Anne ölüm oranı (100 bin kişide)	19,1
8	Kalp hastalıklarından vefat edenler ortalaması (100 bin kişide)	172
9	Şeker hastalığından vefat edenler ortalaması sayısı (100 bin kişide)	8,8
10	Kanser hastalığından vefat edenler ortalaması (100 bin kişide)	36,1

– Acil Sağlık Krizleri Göstergeleri⁽⁹⁾

No	Madde	Değer
1	Sağlık Bakanlığı depolarında tamamen tükenmiş ilaç türleri sayısı	%46,2 (237 tür)
2	Bulunamayan Laboratuvar gereçleri sayısı	435
3	Tek kullanımlık tıbbi malzeme açığı oranı	%27,3
4	Sağlık bakanlığındaki bozuk cihaz sayısı	350 (6100 den)
5	Olağan elektrik kesintilerine göre programlanmış kullanıma göre aylık jeneratör yakıtı ihtiyacı	450Bin lt
6	Ertelenmiş ameliyat sayısı	8.000

– Gaz Boğulmaları ve değişik yaralanmaların tedavi yerleri

No	Açıklama	Adet
1	Alandaki Tıbbi Noktalarda	12.414
2	Hastanelerde	18.300
Toplam		30.714

– Uzuv Kaybı Vakalarının Tasnifi

No	Açıklama	Adet
1	Alt Taraflar	122
2	Üst Taraflar	14
Toplam		136

– Vücuda mermi isabet yerleri

No	Açıklama	Adet
1	Baş ve diz	1.567
2	Göğüs ve sırt	748
3	Karın ve kalça	642
4	Kollar	2.287
5	Bacaklar	7.856
6	Çeşitli Yerler	2.835
Toplam		15.935

– Yıllık Hastalıklar Göstergeleri

No	Madde	Değer
1	Her 100 bin kişide Kronik hastalığa yakalananların sayısı ⁽¹⁵⁾	634,7
2	Her 100 bin kişide bulaşıcı hastalıklara yakalananların sayısı ⁽⁹⁾	1062,92'
3	Yeni kanser hastalığına yakalananların sayısı(2013-2016) ⁽⁹⁾	8.515
4	Senelik dışarıya sevk edilen hasta sayısı ⁽⁹⁾	30.867
5	12 aylık çocuklarda kansızlık oranı ⁽⁹⁾	%74,5
6	Hamile kadınlarda kansızlık ⁽⁹⁾	%39,7

– Engel ve Yaş Grubuna Göre Şehit ve Yaralı Sayısı

No	Açıklama	Şehit sayısı	Yaralı Sayısı
1	Çocuk	50	3.261
2	Kadın	6	1.037
3	Engelli	8	-
4	Erkek	206	26.416
Toplam		270	30.714

– Basın Mensupları, Sağlık Ekipleri ve Ambulanların Hedef Alınması Sonuçları

No	Açıklama	Şehit Sayısı	Yaralı Sayısı
1	Basın Mensubu	2	354
2	Sağlık Ekipleri	2	668
3	Ambulanlar	-	115

⇒ Dernekler ve bazı hayır kuruluşlarının 2018 yılında sağlık alanında gerçekleştirdiği icraatlar

Proje	Adet	Proje	Adet	Proje	Adet
Sağlık merkezleri ve kliniklerin inşa edilmesi, onarımı ve geliştirilmesi	18	Tıbbi cihaz ve materyaller ile ambulans projeleri	44	İlaçlar ve tıbbi gereçler temini	84
Yardımcı aletler	28	Sağlık araştırmaları	12	Yoksul hastalara sponsorluk	27
Sağlık kurumlarına (Yakıt,güneş paneli) temin projeleri	5	Sağlıklı beslenme	27	Yurtdışına gönderme ve eğitim	14
Engelli rehabilitasyonu	36	Psikolojik destek	26		

⇒ Sağlık alanında gerekli olan en önemli müdahale alanları

Sağlık kurumlarının inşa edilmesi, onarımı ve geliştirilmesi	Yardımcı aletler tıbbi gereçler ve ilaçların tedarik edilmesi	Tıbbi malzeme ve cihazların tedariki	
Bozulmuş tıbbi cihazların tamiri ve geliştirilmesi	Sağlık kuruluşlarına güneş enerjisi ve yakıt sağlanması	Tahrip edilen hastanelerin yeniden imar edilmesi	
Sağlık kadrolarının yurt dışına gönderilmeleri ve eğitimi	Nadir alanlarda ihtisas sahibi olan tıbbi heyetlerin gönderilmesi	Sağlık hizmetlerinin ulaşımını iyileştirmek	Yoksul hastalara sponsorluk

➤ Aile

EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL HAKLAR ULUSLARARASI SÖZLEŞMESİ

Madde (10): Toplumun doğal ve temel bir birimi olan aileye, özellikle kuruluşu sırasında ve bakmakla yükümlü oldukları çocukların bakım ve eğitim sorumluluğu devam ettiği dönemde, mümkün olan en geniş ölçüde koruma ve yardım sağlanır. Evlilik, evlenmeye niyetlenen çiftlerin serbest rızaları ile meydana gelir.

2030 SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ

Hedef (10.2): 2030'a kadar yaşa, cinsiyete, engelliliğe, ırka, etnik kökene, dine, ekonomik ya da başka bir statüye bakılmaksızın herkesin güçlendirilmesi ve sosyal, ekonomik ve siyasi olarak kapsanmasının desteklenmesi.

MİLLİ HEDEF

Hedef (7.1): Yoksulluk, marjinalleşme ve sosyal dışlanmayı azaltmak için haklara ve toplumsal cinsiyete duyarlı, daha kapsamlı, entegre ve sürdürülebilir bir sosyal koruma sistemi.

⇒ Aile Durumu

– Karşılaştırmalı Göstergeler

No	Madde/Bölge	Gazze Şeridi	Batı Şeria	B. Şeria ve Gazze Ş.	İsrail İşgali
1	Aile sayısı ⁽¹⁶⁾⁽⁴⁾	381.453	615.417	996.870	2.057.200
2	2006-2018 arası Şehitler ⁽¹⁷⁾	4.631	1.880	6.511	
3	Esirler ⁽¹⁸⁾	300	5.700	6.000	
4	Engelli Oranı ⁽⁴⁾⁽¹⁶⁾	55.540	53.172	108.712	134.221

▪ Gazze Şeridi Başlıca Yerel Göstergeleri

– Toplumsal Cinsiyet Göstergeleri

No	Madde/Bölge	Erkek	Kadın	Toplam
1.	Nüfus ⁽²⁾	%50,68	%49,32	%100
2.	15 yaş ve üzeri okuma yazma bilme oranı ⁽²⁾	%98,6	%95,8	%97
3.	İlköğretim öğrencileri ⁽²⁾	%50,9	%49,1	%100
4.	Lise Öğrencileri ⁽²⁾	%46,10	%53,90	%100
5.	Üniversite Öğrencileri ⁽²⁾	%38,5	%61,5	%100
6.	İş gücüne katılma oranı ⁽²⁾	%69,6	%22	%45,8
7.	Gençler arasında işsizlik oranı ⁽³⁶⁾	%62,40	%92,65	%71,10
8.	Ailesinden biri tarafından şiddete uğrama oranı ⁽³⁹⁾	%49,70*	%39,7*	%44,7
9.	Millet meclisine katılma oranı ⁽³⁸⁾	%87,1'	%12,9'	%100'
10.	Bakanlar Kurulu katılma oranı ⁽³⁸⁾	%72,3'	%27,7'	%100'

– Evlilik Durumu Göstergeleri⁽²⁾

No	Madde/Bölge	Erkek	Kadın	Toplam
1	Hiç evlenmemişler	229.001	176.147	405.148
2	İlk defa evlenenler	6.067	6.543	12.610
3	Boşanmışlar (2003-2018)	8.186	32.041	40.227
4	Dullar	2.359	24.411	26.770

– Engelli göstergesi⁽¹⁹⁾

No	Engel Türü	Oran
1	Görme	%25,26
2	İşitme	%6,15
3	Konuşma	%2,05
4	İşitme ve Konuşma	%5,05
5	Hareket	%23,92
6	Akli	%18,27
7	Akli ve Hareket	%4,28
8	Parmaklarını Kullanma	%1,60
9	Çeşitli	%13,40
10	Toplam	%100

– Yetim Göstergesi⁽¹⁹⁾⁽²⁰⁾

No	Madde/Bölge	Değer
1	Yetim sayısı	20.000
2	Erkek yetimler	10.326
3	Kadın yetimler	9.674
4	Şehit çocuğu yetimler	4.034

⇒ Dernekler ve bazı hayır kuruluşlarının 2018 yılında aile alanında gerçekleştirdikleri icraatlar

Avrupa-Akdeniz İnsan Hakları Gözlemevi - 2018

Gazze'deki ailelerin üçte biri gıda güvencesizliğinden sıkıntı çekiyor. Hergün aile fertlerine yiyecek sağlamak için zorluklarla karşılaşılıyor. Filistinli çocukların %50'sinin psikolojik desteğe ihtiyacı var. Gazze'nin %55'i depresyondan muzdariptir.

Proje	Adet	Proje	Adet	Proje	Adet
Şiddeti bitirmek	24	Evliliği kolaylaştırma projeleri	2	Yetim ve Aile sponsorlukları	72
Engelliler ve yetimler için sosyal merkezler inşa edilmesi	3	Kadın haklarını koruma	25	Engelli rehabilitasyonu	10

⇒ Aile alanındaki yapılması gerekli olan en önemli müdahale alanları

Yetimler için kapsamlı sponsorluk	Şehit, yaralı ve esirlerin ailelerinin sponsorluğu	Engellilerin rehabilitasyonu ve topluma kazandırılması
Kadın haklarının korunması ve toplumdaki rolünün artırılması	Evliliği kolaylaştırma ve evlilik hayatını idare etme noktasında bilinçlendirme	Evlenememiş, boşanmış yada dul kalmış engellilerin evliliklerini kolaylaştırma

➤ Yoksulluk

EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL HAKLAR ULUSLARARASI SÖZLEŞMESİ	Madde(11): Bu sözleşmeye taraf olan devletler herkese, kendisi ve ailesi için yeterli bir yaşam standardına sahip olmasını sağlar. Bu standart, yeterli beslenmeyi, giyinmeyi, barınmayı ve yaşama koşullarının sürekli olarak geliştirilmesini de içerir. Taraf Devletler bu hakkın gerçekleştirilmesini sağlamak için, kendi serbest iradelerine dayalı uluslararası işbirliğinin esas olduğunu kabul ederek, uygun tedbirleri alırlar.
2030 SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	Hedef (1) : Her tür yoksulluğu, nerede olursa olsun sona erdirmek.
MİLLİ HEDEFLER	Hedef (7.1.10): Yoksullukla mücadele felsefesini, insani yardım ve kalkınma yardımı arasındaki bağları güçlendirerek kalkınma müdahalelerine güvenmek için yardım programlarına güvenmekten, yoksul ve marjinal hane halklarının kendi kendine güvence altına almalarını sağlayan ekonomik güçlendirme ve kapasite geliştirme yatırımlarına sistematik ve kademeli olarak geçmek.

⇒ Yoksulluk Durumu

▪ Karşılaştırmalı Ana Göstergeler

No	Madde/Bölge	Gazze Şeridi ⁽¹⁹⁾⁽²¹⁾	Batı Şeria ⁽¹⁹⁾⁽²¹⁾	İsrail İşgali ⁽⁸⁹⁾⁽⁹⁰⁾	Arap Dünyası ⁽²²⁾⁽²³⁾	Dünya ⁽²³⁾⁽²⁴⁾
1	Yoksulluk sınırının altındakiler	%53'	%13,90'	%20,06°	%13,40^	%26,20
2	Aşırı yoksulluk	%33,70'	%5,80'	%9,59 ^v		%10,9
3	Yardımlarla geçinen aileler ⁽⁹³⁾	%86,1	%34,2'			
4	Geçen sene yardım alan aileler ⁽⁹³⁾	%68,6	%9,7	%21,49 ^v		

▪ Gazze Şeridi Başlıca Yerel Göstergeleri

Avrupa-Akdeniz İnsan Hakları Gözlemevi - 2018

10 aileden 6 sı gıda güvencesizliği sıkıntısı yaşıyor.

No	Madde	Ulusal yoksulluk ⁽¹⁹⁾	Aşırı yoksulluk ⁽¹⁹⁾
1	Yoksul sayısı	1.132.153	704.925
2	Yoksulluk oranı	%53	%33
3	Yoksul aile sayısı	202.171	125.880
4	Yoksul çocuklar	610.617	281.823
5	Yoksul öğrenciler	449.450	280.906
6	Yoksul üniversite öğrencileri	64.308	40.193

No	Madde	Oran
1	Gıda güvencesizliği ve yetersiz beslenme ⁽²⁵⁾	%68
2	Geçindirme oranı ⁽⁵⁾	%74,3'
3	ABD doları bazında aylık kişi başı ortalama gelir ⁽²⁾	164,5'
4	Bir ailenin ABD doları bazında aylık ortalama tüketim ve harcaması ⁽²⁾	1.092,9'
5	Yardımlarla muhtaç aileler ⁽⁹³⁾	%86,1
6	Zamanın uzunluğuna bakılmaksızın ekonomik olarak ayakta kalabilen aileler ⁽²⁾	%14,90'
7	Sosyal koruma programı kapsamındaki aile sayısı ⁽¹⁹⁾	71.110
8	Sosyal koruma programına ihtiyacı olan aile sayısı ⁽¹⁹⁾	125.880
9	Kişi başı tüketimin gelire göre oranı ⁽²⁶⁾	%137°

■ Yoksul Ailelerin Durumu⁽⁸⁾

No	Madde	Değer
1	Yoksul ailelerde mülteci oranı	%62
2	Kadınların geçindirdiği yoksul aileler	26.185
3	Dul kadınların geçindirdiği yoksul aileler	10.247
4	Yoksul ailelerde yaşayan çocuk oranı	%18
5	Aile reisi yaşlılar olan aileler	17.241
6	Gazze Şeridi'ndeki yoksul ailelerde yaşayan ihtiyar oranı	%24
7	En az bir kronik hastalığı olan yoksul ailelerin reisleri	39.534
8	Aile reisi engelli olan yoksul aileler	9.132
9	Eğitim düzeyi orta eğitim seviyesinin altında olan yoksul aile reisleri	46.232
10	Yoksul ailelerin reisleri arasındaki cahillik oranı	%12

□

⇒ Dernekler ve bazı hayır kuruluşlarının 2018 yılında yoksulluk alanında yaptıkları icraatlar

Proje Adı	Adet	Proje Adı	Adet	Proje Adı	Adet
Nakdi Yardım Projeleri	21	Kurban, giysi, iftar gibi dönemsel projeler	168	Battaniye projeleri	21
Arazi ve meydan araştırması	6	Alışveriş kuponları ve koli projeleri	154		

⇒ Yoksulluk alanındaki gerekli olan en önemli müdahale alanları

Küçük ve orta projeler iş karşılığı para	Girişimcilik Uzaktan iş	Sosyal korumanın etkinleştirilmesi Yardım koordinasyonunun otomasyonu	Fakirler için dönemsel ihtiyaçların karşılanması
---	----------------------------	--	---

➤ Yerleşim

EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL HAKLAR ULUSLARARASI SÖZLEŞMESİ	Madde(2,2): Bu sözleşmeye taraf devletler, bu sözleşmede beyan edilen hakların ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi veya diğer bir fikir, ulusal veya toplumsal köken, mülkiyet, doğum gibi her hangi bir statüye göre ayrımcılık yapılmaksızın kullanılmasını güvence altına almayı taahhüt ederler Madde (8): Herkesin barış ve haysiyet içinde yaşayabileceği güvenli bir yere sahip olma hakkı.
2030 SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	Hedef (11): Kentleri ve insan yerleşim yerlerini herkesi kucaklayan, güvenli, güçlü ve sürdürülebilir kılmak
MİLLİ HEDEFLER	Hedef (8.5): Kamu hizmetlerine erişim imkânı veren yasal mevzuatın güvenliğini sağlayan ve özellikle yoksul ve marjinal aileler için vatandaşların ihtiyaçlarını daha etkili bir şekilde karşılayan bir konut sektörü

⇒ Yerleşim Durumu

■ Karşılaştırmalı Ana Göstergeler

N	Madde/Bölge	Gazze Şeridi (2)(27)	Batı Şeria (2)(27)(28)(29)(55)	B. Şeria ve Gazze (2)(27)(28)(29)(55)	İsrail İşgali (69)(70)(71)(87)(73)(74)
1	Yerleşim birimleri sayısı	334.710	726.143 ¹	1.129.264 ¹	2.389.795 [^]
2	Ortalama konut yoğunluğu (oda başına düşen kişi)	1,6	1,3	1,4	1,12 [^]
3	Konut oranı (oda başına 3 veya daha fazla kişi)	%12	%5	%7	-
4	Bir evde bulunan ortalama oda sayısı	3,7	3,4	3,6	3
5	Elektrik şebekesine bağlı olan evler	%99	%99,9 ¹	%99,9 ¹	%99
6	Su şebekesine bağlı olan evler	%94,6	%95 ^o	%94,9 ^o	%94 ¹
7	Kanalizasyon şebekesine bağlı olan evler	%87,30	%34,20 ¹	%53,90 ¹	%95 ^o
8	Önümüzdeki 10 yıl boyunca ailelerin yerleşim birimlerine olan ihtiyacı ⁽³³⁾	%62	%53,75	%57,88	%3,65
9	Katı atık toplama hizmeti	%100	%84,70 ¹	%88,5 ¹	

■ Gazze Şeridi Başlıca Yerel Göstergeleri

Yerel Yönetimler Bakanlığı - Gazze	Son yıllarda İsrail saldırıları sırasında tahrip olmuş sivil yapıların bütün sektörlerdeki imarında sadece % 30'a ulaşılabilmiştir.
------------------------------------	---

No	Madde	Değer (oran + adet)
1	Yaşamaya elverişli olmayan evler ⁽²⁷⁾	4.572
2	2018 yılına kadar hala yıkılmış vaziyette olan ev sayısı ⁽²⁷⁾	5.018
3	Kendi evlerinde oturan ailelerin sayısı ⁽²⁷⁾	278.496
4	Kirada oturan ailelerin sayısı ⁽²⁷⁾	21.818
5	Çadır, prefabrik veya tek oda barakalarda yaşayan aile oranı ⁽²⁷⁾	%1,30
6	Müstakil evde oturan aile oranı ⁽²⁷⁾	72.090
7	Dairede oturan aile oranı ⁽²⁷⁾	256.518
8	2018 yılında Filistin ruhsatlı yeni yerleşim birimleri ⁽³⁰⁾	9.898

■ Kuşatma boyunca İsrail Saldırıları sebebiyle zarar görmüş ve tahrip edilmiş yerleşim birimleri (27)

Madde	2008'den önce	2008/2009 saldırıları	2012 saldırıları	2014 saldırıları	2018 Saldırıları	Toplam	
1	Yıkılmış ev sayısı	6.892°	4.335°	273°	11.000°	68	22.568
2	Yeniden yapılan ev sayısı		10.005°		7.545°	0	17.550
3	Hala yıkık vaziyetteki ev sayısı		1.495°		3.455°	68	5.018
4	Kısmi olarak hasar gören ev sayısı	32.000°	66.000°	12.000°	160.000°	1.135	271.135
5	Tamiri yapılan ev sayısı		97.700°		121.000°	31	218.731

■ Filistin'de İnşaat Sektörü⁽²⁾

Madde	Değer	
1	Kurum sayısı	640'
2	İşçi sayısı	10.621'
3	İnşaat verimliliği (bin dolar)	690.541,1'
4	Yeni bina inşaatlarına yapılan harcama (milyon dolar)	590,1'
5	Kısa süreli bakıma yapılan harcama (milyon dolar)	276,6'
6	Uzun süreli bakıma yapılan harcama (milyon dolar)	496,7'

⇒ Dernekler ve bazı hayır kuruluşlarının 2018 yılında konut alanında yaptıkları en önemli icraatlar

Proje	Adet	Proje	Adet	Proje	Adet
Yoksullara ev yapma projeleri	15	Yoksulların evlerinin restorasyonu projeleri	19	Yoksulların evlerinin mobilyalandırılması ve donatılması projeleri	4
Yeniden yapılandırma projeleri	14	Evlere çatı ve çatı onarımı projeleri	1		

⇒ Konut alanındaki gerekli olan en önemli müdahale alanları

Tahrip edilmiş konutların yeniden yapımının tamamlanması	Yokullara yeni elverişli konut sağlama	Yoksulların yaşamaya elverişli olmayan konutlarının mobilyalandırılması ve donatımı
Yerel yapı malzemeleri endüstrilerini destekleme	Sürdürülebilir yeşil bina	Konutları kamu hizmetleri şebekelerine bağlama

➤ Kültür ve Diyanet İşleri

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ	<p>Madde (18)- Herkesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak, din veya topluca, açık olarak ya da özel biçimde öğrenim, uygulama, ibadet ve dinsel törenlerle açığa vurma özgürlüğünü içerir</p> <p>Madde (27)- Herkes toplumun kültürel yaşamına serbestçe katılma, güzel sanatlardan yararlanma, bilimsel gelişmeye katılma ve bundan yararlanma hakkına sahiptir. Herkesin yaratıcısı olduğu bilim, edebiyat ve sanat ürünlerinden doğan maddi ve manevi çıkarlarının korunmasına hakkı vardır.</p>
2030 SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	<p>Hedef (11.4): Dünyanın kültürel ve doğal mirasının korunması ve gözetilmesi çabalarının artırılması</p>
MİLLİ HEDEFLER	<p>Hedef (7.4): Tüm Filistinliler için her türlü ayrımcılıktan vazgeçirecek, kültürel mirası koruyup yenileyecek daha erişilebilir kültürel alanların, çoğulculuk, açıklık ve üreticilik ile karakterize edilen ulusal bir kültürün teşvik edilmesi.</p>

⇒ Kültür ve Diyanet İşleri Durumu

2014 İsrail saldırılarının etkileri

296 mescid 3 kilise ve 222 sivil toplum kuruluşu tahrip edildi ve zarara uğradı.

▪ Kültürel Göstergeler

No	Madde/Bölge	Gazze Şeridi ⁽³²⁾	Batı Şeria (2)(31)(17)	B. Şeria ve Gazze (2)(31)(17)	İsrail İşgali (4)(91)(77)(87)(92)(98)
1	Etkin kültür merkezleri sayısı	75	528	603	1.000
2	Etkin müze sayısı	5	27'	32	153
3	Etkin tiyatro sayısı	3	12'	15	51°
4	Etkin sinema salonu sayısı	0	8	8	56
5	Kültür merkezlerinin düzenledikleri kültürel etkinlikleri sayısı	1.290	8.244	9.534	
6	Kültürel etkinliklere katılanların sayısı	89.800	388.000	477.800	1.000.000 [^]
7	Gösterilen tiyatroları izleyenlerin sayısı	13.950	75.261'	89.211	300.000 °
8	Müzeleri ziyaret edenlerin sayısı	58.200	319.012'	377.212	670.000
9	Yerel Gazete Sayısı	2	5	7	9
10	Radyo İstasyonu Sayısı	25	41	66	75
11	Televizyon İstasyonu Sayısı	1	30	31	8

▪ Diyanet İşleri Göstergeleri

– Camiler ve Kiliseler

No	Madde/Bölge	Gazze Şeridi ⁽²⁾⁽³³⁾⁽³⁴⁾	Batı Şeria ⁽²⁾⁽³⁴⁾	B. Şeria ve Gazze ⁽²⁾⁽³⁾	İsrail işgali (87)(96)(99)
1	Müslümanların oranı	%99,94	%97,11	%98,30	%16
2	Hristiyanların oranı	%0,06	%2,89	%1,70	%2,20 ^v
3	Mescid(Cami) sayısı	945	2.111	3.056	400
4	Hala tahrip edilmiş şekilde olan cami sayısı	21	-	21	
5	İnşaatı tamamlanmamış yeni cami sayısı	30	-	30	
6	Geliştirilmeye ve onarıma ihtiyacı olan cami sayısı	55	-	55	
7	Kilise sayısı	3	159	162	20 ^g

– Kur'an-ı Kerim ve Sünneti Seniye (2018) ⁽³⁵⁾

No	Madde	Gazze
1	Kur'an ezberleme kamplarında hafızlarının sayısı	1.120
2	Kur'an-ı Kerim hafızı sayısı	770
3	Kur'an tilavet icazeti alanların sayısı	195
4	Ortalama hafızlık talebesi sayısı	53.394
5	Tecvid ve tilavet kurslarından mezun olanların sayısı	112.653
6	Hadis hafızları sayısı	2.500
7	Hadis-Sünnet Kursları Mezunlar	70.000

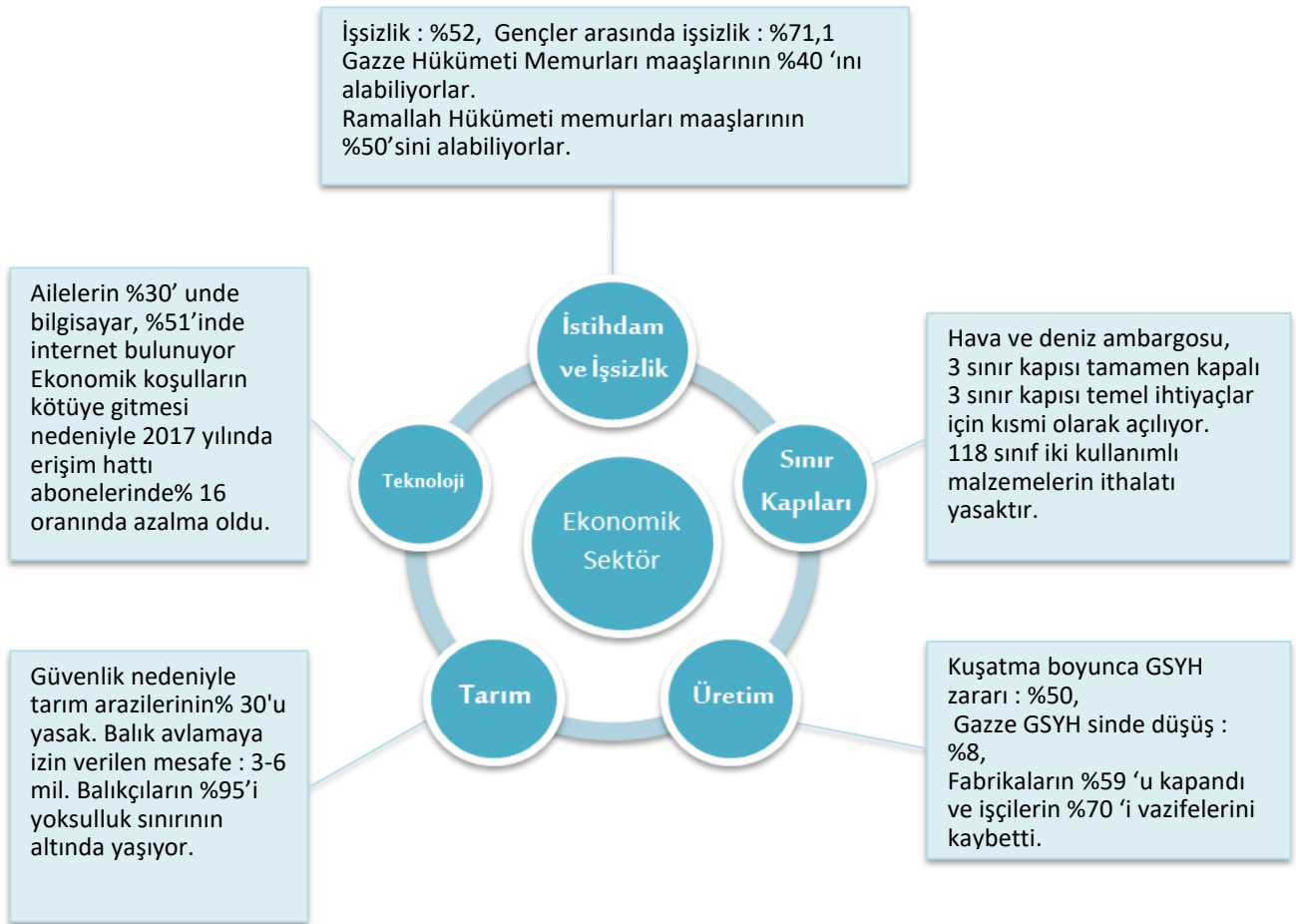
⇒ Derneklerin ve bazı hayır kuruluşlarının 2018 yılında kültür ve diyanet işleri alanında gerçekleştirdikleri icraatlar

Proje	Adet	Proje	Adet	Proje	Adet
Dini kurumların imarı	2	Dini veya kültürel merkezlerin techizi	3	Hafızlara ve davetçilere sponsorluk	2
Din kültürü bilinçlendirmeleri	72	Dini kurumların bakımı	3	Hacılara kıyafet ve ulaşım projeleri	2

⇒ Kültürel ve dini işler alanında gerekli en önemli alanlar

Yeniden imarın tamamlanması	Halk kütüphanelerinin kitaplar ve kaynaklarla geliştirilmesi ve güncellenmesi	Bilinçlendirme ve din eğitiminin yayılması
Mucit ve yetenekli kişilerin desteklenmesi ve sponsor olunması	Kültürel ve dini merkezler inşası	Davetçilere, hafızlık talebelere ve hocalarına sponsorluk

Ekonomi Sektörü

Savaş, tecrit ve iç çatışmalar Gazze ekonomisini insani zorlukları ağırlaştırıcı bir felç durumunda bıraktı.

Marina Wes, Dünya Bankası Batı Şeria ve Gazze Temsilcisi, 2018

➤ İstihdam ve İşsizlik

EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL HAKLAR ULUSLARARASI SÖZLEŞMESİ	Madde (7) : Bu sözleşmeye taraf devletler herkese adil ve elverişli şartlarda çalışma hakkı tanır . Madde (6) : Sözleşmeye taraf devletlerin çalışma hakkını tam olarak gerçekleştirmek üzere alacağı tedbirler arasında, teknik ve mesleki rehberlik hizmetleri ile öğretim programları yapmak, bireyin temel siyasal ve ekonomik özgürlüklerini koruyan şartlar içinde ekonomik, sosyal ve kültürel gelişme ile tam ve üretken istihdamı sağlamak için gerekli politikaları ve yöntemleri uygulamak da yer alır.
2030 SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	Hedef (8) : Sürdürülebilir ve kapsayıcı ekonomik kalkınmayı sağlamak, tam ve üretici istihdamı ve insan onuruna yakışır işleri sağlamak.
MİLLİ HEDEFLER	Hedef (5) : Bağımsız ve eşitlikçi bir ulusal ekonomi için daha güçlü temeller oluşturulması ve vatandaşlar için iyi istihdam olanakları sağlayacak ve üretkenliklerini geliştirecek sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması.

⇒ İstihdam ve İşsizlik Durumu

No	Madde/Bölge	Gazze Şeridi (36)(37)	Batı Şeria (2)(37)	Filistin (2)(37)	İsrail İşgali (4)(5)(74)(75)(76)(77)(78)	Arap Dünyası (5)(40)	Dünya (5)(41)
1	İşgücüne katılım oranı	%46,9	%46,1	%46,4	%44	%48,64	%61,76
2	Genel işsizlik oranı	%52	%17,6	%30,8	%4,2	%9,81	%5,38
3	Gençler arasında işsizlik oranı	%71,10	%31,20	%44,70	%4	%26,09	%13,23
4	Mezunlar arasında işsizlik oranı	%77,7	%39,7	%57,9			
5	Çocuk işçiliği oranı	%1,3	%4	%2,9	%5,6	%8,90	%10,00
6	Mülteciler arası işsizlik	%53,9	%18,5	%40,3			
7	Serbest çalışanların toplam çalışanlara oranı	%15,6	%20,1	%18	%10		
8	Özel sektörde asgari ücretin altında bir ücretle (400 \$) istihdam edilenler ve ücretlerinin dolar bazında oranı	%79,53	%13,08	%32,8			
9	Gönüllü işçilik ⁽⁵⁸⁾	%1,50	%0,7	%1			
10	Dolar bazında günlük ücret ortalaması	17,5	39,8	34	97		
11	Ortalama günlük ücret(dolar)	11,80	26,72	26,72	97	28	8,37

Yeşil hat sınırları içinde çalışanların ücret ortalaması 63 dolar. Ortalama ücret 55,56 dolar

▪ Karşılaştırmalı Ana Gösterge

– Ekonomik Faaliyetlere Göre İstihdamın Dağılımı⁽³⁷⁾

No	Madde (Tesisler)	Yüzelik değer
1	Tarım, balıkçılık, ormancılık	%5,7
2	Madencilik, taşocakçılığı ve imalat	%6
3	Yapı ve inşaat	%3,5
4	Ticaret, lokantalar ve oteller	%21,8
5	Taşımacılık, haberleşme, depolama	%8,6
6	Eğitim	%12
7	Sağlık	%5,20
8	Diğer hizmetler ve branşlar	%37,2

▪ Gazze Şeridi Başlıca Yerel Göstergeleri

Dünya Bankası , 2018

Gazze'deki ekonomik durum hızla kötüleşmekte idi, ancak 2018'de sert bir şekilde çöküşe geçti ve gençler arasındaki işsizlik oranının% 70'ten daha fazla olduğu Gazze Şeridi'nde genç kesiminin insani gelişimini engelleyen kritik bir noktaya ulaştı.

□

- İşsizlik ve İstihdam Göstergesi

No	Açıklama	Erkek	Kadın	Değer
1	İş gücüne katılım ⁽³⁷⁾	%67,8	%25,7	%46,9
2	Genel İşsizlik Oranı ⁽³⁷⁾	%43,5	%74,5	%52
3	Gençler Arasında İşsizlik Oranı ⁽³⁶⁾	%62,40	92,65%	%71,10

- Sosyal Sektörlerdeki İstihdam Göstergesi⁽³⁶⁾

No	Açıklama	Adet	Oran
1	(Ramallah Hükümeti) Gazze'deki Kamu Sektörü Memurları	62.000	%34,84
2	(Gazze Hükümeti) Kamu Sektörü Memurları	42.000	%23,60
3	Özel sektör çalışanları	62.355	%35
4	Yerel sektör çalışanları	11.623	%6,56

2018 yılında Gazze hükümeti memurları, maaşlarının % 40'ını, Ramallah hükümetinin Gazze'deki memurlarının ise maaşlarının %50'sini alabilmiştir.

- Cinsiyet ve Mesleğe Göre Oransal Dağılımı⁽³⁷⁾

Meslek	Erkek	Kız	Kız+Erkek
Yasama kurumları ve üst yönetim çalışanları	1,9	5,1	2,4
Teknisyenler, uzmanlar, yardımcıları ve katipler	31,9	75,9	38,2
Hizmet çalışanları ve pazardaki satıcılar	27,0	9,6	24,5
Tarım ve balıkçılıkta vasıflı işçiler	2,2	1,1	2,1
Esnaf vb işlerde çalışanlar	10,6	4,6	9,7
Makine operatörleri ve montajcılar	10,2	0,6	8,9
Birincil meslekler	16,2	3,1	14,2

⇒ Dernekler ve bazı hayır kuruluşlarının 2018 yılında istihdam ve işsizlik alanında gerçekleştirdiği icraatlar

Proje	Faydalanıcı sayısı	Proje	Faydalanıcı sayısı
Geçici istihdam projeleri	23	Mesleki ve teknik eğitim projeleri	23
Küçük Projeler	9	İş geliştirme merkezi	4

⇒ İstihdam ve işsizlik alanında gerekli olan en önemli müdahale alanları

Küçük ve orta projeler	Girişimcilik	Uzaktan iş	İşgücü piyasasındaki	Yeni iş fırsatlarında
Girişim hızlandırıcı ve kuluçka merkezleri	Sözleşmeli personel istihdamı	Mesleki ve teknik eğitim	ihtiyaçlarla eğitim arasında irtibat kurma	teknolojinin kullanımı

➤ Sınır Kapıları

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ	Madde (13): Herkesin bir devletin toprakları üzerinde serbestçe dolaşma ve oturma hakkı vardır. Herkes, kendi ülkesi de dahil olmak üzere, herhangi bir ülkeden ayrılmak ve ülkesine yeniden dönmek hakkına sahiptir.
2030 SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	Hedef (17): Sürdürülebilir kalkınma için küresel ortaklığın uygulama araçlarını güçlendirmek ve küresel ortaklığı yeniden canlandırmak.
MİLLİ HEDEFLER	Hedef (8.1): Ulaşım ve yol ağı sistemi, uluslararası standartlara göre daha güvenli ve etkili olmalı, Arap ve uluslararası ağa entegre olmalıdır.

⇒ Sınır Kapılarının Durumu

– Gazze Şeridi Kara Sınır Kapılarının 2018 yılındaki Durumu

No	Madde/Bölge	Kerem Ebu Salim	Refah	Beyt Hanun	El Mintar	El Avde	El Şecaiyye
1	İthal edilen toplam konteyner ⁽⁴²⁾	101.088	5.083		2011 yılından beri kapalı	2008/9 yılından beri kapalı	2007 yılından beri kapalı
2	İhraç edilen toplam konteyner ⁽⁴²⁾	693	-				
3	Çıkış yapan kişi sayısı ⁽⁴²⁾⁽⁴³⁾	-	60.907	114.800			
4	Giriş yapan kişi sayısı ⁽⁴²⁾⁽⁴³⁾	-	37.075				
5	Geri gönderilen veya reddedilen sayısı ⁽⁴²⁾	-	6.909	20.114			
6	Araç sayısı						
7	Yakıt miktarı (milyon lt) ⁽⁴³⁾	157,84	88,72				
8	Ocak gazı miktarı (milyon lt) ⁽⁴³⁾	47,69	18,82				
9	Tam kapanma ortalaması ⁽⁴³⁾	%38,9	%45,8	%17,8			

▪ Hava ve Deniz Sınır Kapılarının Durumu

Uluslararası Gazze Havalimanı	Havalimanı tamamen tahrip edilmiş ve Gazze, Oslo anlaşmasına apaçık bir şekilde aykırı davranılarak hava ambargosu altında kalmıştır.
Gazze Deniz Limanı	Gazze deniz limanı inşaatı tamamlanmadı ve Oslo anlaşmasına apaçık bir şekilde aykırı davranılarak Gazze deniz ambargosu altında kaldı. Uluslararası bütün yardım gemilerinin 1/12/2008 tarihinden itibaren Gazze'ye ulaşması engellendi ve balıkçıların 3-6 milden fazla denize açılması da yasaklandı.

Filistin İnsan Hakları Merkezi,2018

Çift kullanım maddeleri listesindeki öğeler, insanların hayatları için esastır ve tedarik üzerindeki kısıtlamalar ekonomik koşulların bozulmasına yol açar.

▪ Gazze'de ihtiyaç duyulan ve içeri giren temel yapı malzemeleri karşılaştırması(2017)⁽⁴²⁾

No	Tür/Ton	Gelen Miktarı	Toplam İhtiyaçlar	Kalan İhtiyaç Miktarı	Kapsama Oranı
1	Çakıl	2.445.417	36.000.000	33.554.583	%6,8
2	Demir	113.967	6.000.000	5.886.033	%1,9
3	Çimento	677.189	18.000.000	17.322.811	%3,8

- Yıllık yapı malzemesi açığı oranı en az %90

• Beyt Hanun (Erez) Sınır Kapısı Sağlık Durumları⁽⁴²⁾

No	Talep Durumu	Adet	No	Talep Durumu	Adet
1	İşgal veya Batı Şeria'da tedavi izni talepleri	25.877	5	Ertelenmiş talepler "İnceleme altında"	5.950
2	Reddedilen izin talepleri	10.057	6	Refakatçiyle ilgili sebeplerden dolayı reddedilen talepler	210
3	Güvenlik sebebiyle reddedilen talepler	1.978	7	Diğer sebeplerle reddedilen talepler	1.307
4	Geri dönüş yapılmayan talepler	612			

- Gazze Şeridi sınır kapılarından geçen kamyon yüklerinde bulunan ürün ve malzemeler⁽⁴³⁾

No	Sınıflandırma	Konteyner Sayısı		
		Refah Kapısı	Kerem Ebu Salim Kapısı	Beyt Hanun Kapısı
1	Yapı Malzemeleri	2.992	53.435	0
2	Hayvan yemi	0	6.849	0
3	Gıda ürünleri	1.562	23.231	0
4	Yenilemez tüketim ürünleri	160	5.614	0
5	Temizlik ekipmanları	0	2.139	0
6	Hayvancılık yemi	192	1.068	0
7	Elektrik Malzemeleri	0	5.398	0
8	Tarım Malzemeleri	0	1.090	0
9	Tıbbi Malzemeler	0	868	0
10	Eğitim Malzemeleri	0	419	0
11	Paketleme malzemeleri	0	978	0
12	Diğer	177	0	0
Toplam		5.083	101.089	0

⇒ Derneklerin ve bazı yardım kuruluşlarının 2018 yılında sınır kapıları alanında gerçekleştirdikleri en önemli icraatlar

Proje	Adet	Proje	Adet	Proje	Adet
Baskı ve yardımlaşma	Pek çok	Kuşatmanın kırılması için gemiler gönderilmesi	0	Kuşatmanın kırılması için kabileler gönderilmesi	1

⇒ Sınır kapıları alanında gerekli olan en önemli müdahale alanları

Uluslararası Gazze Havalimanının inşa edilmesi	Gazze Deniz Limanının inşa edilmesi	Kuşatmanın kırılması için gemi ve kabileler gönderilmesi
Kara Sınır Kapılarının onarılması ve geliştirilmesi	Mısır ile özgür bir ticaret bölgesinin kurulması	Kuşatmanın kırılması için baskı yapılması ve yardımlaşma

➤ Hizmet ve Emtia Ürünleri

EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL HAKLAR ULUSLARARASI SÖZLEŞMESİ	Madde (6.2): Sözleşmeye taraf devletlerin çalışma hakkını tam olarak gerçekleştirmek üzere alacağı tedbirler arasında, teknik ve mesleki rehberlik hizmetleri ile öğretim programları yapmak, bireyin temel siyasal ve ekonomik özgürlüklerini koruyan şartlar içinde ekonomik, sosyal ve kültürel gelişme ile tam ve üretken istihdamı sağlamak için gerekli politikaları ve yöntemleri uygulamak da yer alır.
2030 SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	Hedef (12): Sürdürülebilir tüketimi ve üretimi sağlamak.
MİLLİ HEDEFLER	Hedef (5): Vatandaşlara iyi bir istihdam imkânı sağlayacak ve verimliliklerini artıracak sürdürülebilir kalkınmayı sağlayan bağımsız ve adil bir ulusal ekonomi için daha güçlü temeller oluşturulması.

⇒ Hizmet ve Emtia Ürünleri Durumu

▪ Karşılaştırmalı Temel Göstergeler

No	Madde/Bölge	Gazze Şeridi ⁽⁴⁴⁾⁽⁴⁵⁾	Batı Şeria ⁽⁴⁴⁾⁽⁴⁵⁾	B. Şeria ve Gazze ⁽⁴⁴⁾⁽⁴⁵⁾	İsrail İşgali ⁽⁴⁾⁽⁵⁾	Arap Dünyası ⁽⁵⁾	Dünya ⁽⁵⁾⁽⁴⁶⁾
1	Dolar bazında kişi başına düşen yıllık GSYİH ⁽³⁵⁾	1431,4	4188,3	3024,4	40.555,55	16.955,4'	16.952,96'
2	Ekonomik büyüme oranı	%6,9-	%3,1	%0,9	%3,33'	%0,98'	%3,70
3	Emtia ihracatının değeri (milyon dolar)	8,3'	1.056,5'	1.064,9'	103.277,8	1,12*10 ¹⁸ '	23,06*10 ¹⁸ '
4	Emtia ithalatının değeri (milyon dolar)	530,1'	5.323,8'	5.853,8'	350.500	1,05*10 ¹⁸ '	22,48*10 ¹⁸ '

Gazze Şeridi'ndeki yüksek oranlı artış, uzun bir ara verdikten sonra İsrail tarafından imha edilenlerin yeniden inşası için sınırlı faaliyetlerden kaynaklanmaktadır

▪ Gazze Şeridi Başlıca Yerel Göstergeleri

Gazze Sanayi ve Ticaret Odası, 2019	2018 yılında Gazze Şeridi 'ndeki ekonomik durum önceki yıllara kıyasla daha felaket bir durumda.
-------------------------------------	--

▪ Üretim Sektörü Bütün Göstergeleri⁽⁴⁴⁾⁽⁴⁵⁾

No	Madde/Bölge	Değer
1	Gazze Şeridi GSYİH'sının Filistin GSYİH'ına katkı oranı	%20
2	Farklı amaçlarla kullanılacağı gerekçesiyle İsrail tarafından girişi yasaklanan emtia adedi	500 çeşit
3	Kuşatma başından beri GSYİH da yaşanan hasar hacmi	%50°
4	Ortalama ihracat hacminin kuşatma öncesine göre oranı	%35°
5	Ticaret alış verişi hacmi(milyon dolar)	6.918,7'
6	Emtia ticaret açığı (milyon dolar)	4.789'

– Ekonomik faaliyetlerin katma değer göstergeleri (milyon dolar bazında)⁽⁴⁴⁾

Ekonomik Faaliyet	Gazze Şeridi	Batı Şeria	Filistin	GSYH'ye katkı oranı
Tarım	132,2	286,6	418,2	5.0%
Sanayi	283,7	1.542,6	1.826,3	10.8%
İnşaat	179,2	724,0	903,2	6.8%
Toptan ve Perekende Ticaret	706,7	2.145,5	2.852,2	26.8%
Taşıma ve depolama	55,7	188,1	243,8	2.1%
Bilgi ve iletişim	14,9	473,6	488,5	0.6%
Hizmetler ve diğer şubeler	1.263,2	3.921,4	5.184,6	47.9%

– Gazze Şeridi’ndeki sanayi tesislerinin durumu ⁽⁹⁷⁾

No	Sanayi Türü	Fabrika Sayısı		İşçi Sayısı		Üretim Gücü
		2018 den önce	2018	2018 den önce	2018	
1.	Maden Sanayii	400	200	3.000	1.500	%17
2.	Ahşap Sanayii	600	82	6.500	1.500	%14
3.	Kimya Sanayii	80	53	1.100	592	%27
4.	Plastik Sanayii	110	42	1.500	792	%27
5.	Kağıt Sanayii	72	62	1.000	700	%16
6.	Gıda Sanayii	528	370	5.280	3.000	%70
7.	Alüminyum Sanayii	700	500	8.050	2.800	%33
8.	Elbise ve dokuma Sanayii	911	137	18.220	2.740	%11
9.	İnşaat Sanayii	587	180	6.000	1.700	%30
10.	Geleneksel Sanayi	15	5	150	30	%15
11.	Deri Sanayii	60	20	510	119	%14
12.	İlaç Sanayii	4	2	200	80	%40
13.	Toplam	4.067	1.653	51.510	15.553	%26
14.	İş durdurma oranı	%59,4		%69,8		-

– İsrail’in saldırılarıyla yıkılan sanayi tesisleri ⁽⁹⁷⁾

No	Yıkım Seviyesi	2008 saldırıları	2012 saldırıları	2014 saldırıları	Toplam
1	Tamamen		58	373	2.921
2	Orta dereceli yıkım	1.564	2	183	%71,8
3	Kısmi yıkım		206	535	

– Üretim Sektörü 2017 yılı seçilmiş göstergeleri ⁽³⁸⁾

Sektörel Etkinlik	Kurum Sayısı	Sınıflandırma	Çalışan Sayısı	İşçilerin Tazminatları	Üretim	Ortalama Tüketim	KDV	Sabit Sermaye
İnşaat Etkinliği	640	Ticari Tesis	10.621	94.782,7	690.541,1	348.890	341.651,1	2.302,3
Sanayi Etkinliği	19.118	Endüstriyel Tesis	95.787	538.200,1	4.784.691,1	2.805.931,8	1.978.759,3	52.905
Ulaşım ve Taşıma Etkinliği	11.726	Arabalar	12.368	36.016,6	299.070,5	139.220	159.850	
Hizmet Etkinliği	38.728	-	145.802	630.986,2	2.048.166,6	581.331,8	1.466.834,8	
İç Ticaret	75.630	-	175.634	501.395,8	4.002.697,7	736.876,5	3.265.821,2	

– Gazze Şeridi Kumanya Raporu Tablosu 2017 ⁽⁵⁸⁾

No	Emtia Türleri	Açık Oranı
1	Un	%20,20
2	Şeker	%21,10
3	Pirinç	%45,80
4	Zeytin yağı dışındaki bitkisel yağlar	%12,60
5	Bakliyatlar	%69,80
6	Yoğurt ve Peynir	%40,90
7	Kırmızı et ve donmuş kırmızı et	%87,80
8	Tavuk ve donmuş tavuk	%11,50
9	Hayvan yemi	%69,00
10	Çay/Nescafe/Süt Tozu	%52,10
11	Zeytin Yağı	%20,20
12	Taze ve Donmuş Balık	%21,10
13	Erzak Türlerinde Eksiklik ortalaması	%39,34

Filistin Ticaret Merkezi, 2019

Finansmandaki yavaşlama, bağışçıların Gazze'nin yeniden inşası konusunda Kahire Konferansı'nda taahhütlerini yerine getirmemeleri ve kapsamlı hasar hesabı belgesine göre uygulanması gereken çeşitli müdahalelerin uygulanmasının ertelenmesi ekonomik felakete yol açtı.

⇒ Derneklerin ve bazı hayır kuruluşlarının 2018 yılında hizmet ve emtia ürünleri alanında yaptıkları icraatlar

Proje	Adet	Proje	Adet	Proje	Adet
Yatırım projeleri oluşturulması	7	Üretim tesislerinin geliştirilmesi	12	Öncelikli Maddelerin Temini	16
Ekonomik araştırmalar ve çalışmalar	4	Yerli üretime destek projeleri	6	Makine, cihaz ve araçların temini	6

⇒ Hizmet ve emtia ürünleri alanındaki gerekli olan en önemli müdahale alanları

Yerli ürünlerin desteklenmesi ve kalitesinin artırılması	Yatırım fırsatları bulunması için etüdler hazırlanması	Mısır ile özgür bir ticari bölge oluşturulması
Binaların yeniden imarının ve tazmin edilmesinin tamamlanması	Küçük, orta ve büyük projeler	Sürdürülebilir ve Yeşil Ekonomi
		Sanayi bölgesi kurulması

➤ Tarım

İNSAN HAKLARI KONSEYİ YÜKSEK KOMİSERLİĞİ OFİSİ	Madde (4.2): Çiftçiler ve aileleri, topraklarında çalışma, tarımsal üretim, hayvancılık, avcılık yapma, hasat etme ve bölgelerinde balık avlama hakkına sahiptir.
2030 SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	Hedef (2): Açlığı bitirmek, gıda güvenliğini sağlamak, beslenme imkânlarını geliştirmek ve sürdürülebilir tarımı desteklemek.
MİLLİ HEDEFLER	Hedef (5): Bağımsız ve eşitlikçi bir ulusal ekonomi için daha güçlü üsler kurmak ve vatandaşlar için iyi işler sağlayacak ve üretkenliklerini artırıcı sürdürülebilir kalkınma sağlamak.

⇒ Tarım Durumu

▪ Karşılaştırmalı Ana Göstergeler

No	Madde/Bölge	Gazze Şeridi ⁽²⁾⁽⁴⁷⁾⁽⁴⁹⁾	Batı Şeria ⁽²⁾⁽⁴⁸⁾⁽⁴⁹⁾	B. Şeria ve Gazze ⁽²⁾⁽⁴⁸⁾⁽⁴⁹⁾	İsrail İşgali ⁽⁴⁾⁽⁵⁾⁽⁶⁴⁾⁽⁸⁷⁾
1	Ekili arazi oranı	189.000	1.105.146*	1.2017.061*	1.200.000
2	Hayvansal işletmeler	3.598 ^v	8.569 ^v	12.167 ^v	
3	Karışık işletmeler	2.903 ^v	17.107 ^v	20.010 ^v	3.000.000
4	Tarım makineleri ve ekipmanları	5.390 [^]	19.100 [^]	24.490 [^]	50.477,28
5	Balık(Ton)	3.129		3.129	98.516 [']
6	Tarım sektöründe çalışanların oranı	%8,6 [^]	%11,1 [']	%9,67	3,7 °
7	İsrail tarafından uygulanan tampon bölge ve bypass yolları nedeniyle kesilen tarım arazisinin yüzdesi(dönüm)	7.300 °	1.920.000 °	1.927.300 °	

– Önemli yerel göstergeler: Stratejik ihtiyacı öngören en önemli göstergeler:

Madde	Değer	
1	Toplam ekili alan /dönüm	189.000
2	Ağaçlarla ekili alan ve bostan / dönüm	82.000
3	Sebze ekili alan /dönüm	58.000
4	Tarla mahsulleriyle ekili alan/dönüm	49.000
5	Traktör	28
6	Su Tankı	4.429
7	Süt tankeri	172
8	Süt sağma makinesi	286
9	Bal süzme makinesi	121
10	Süt çalkalayıcı	392
11	Ekili arazi ürünleri(ton)	478.527 °
12	Ekili arazilerin ziraat ürünleri değeri(1000 dolar /km ²)	418
13	Sürekli ekili arazilerden kişi başına düşen pay (m ²)	95,36 °
14	Orman alanı(dönüm)	300

▪ Tarımda kendine yetme göstergeleri⁽⁴⁷⁾

No	Madde	Yeterlilik Oranı
1	Sebze(yeşillik)	%94
2	Meyve	%54
3	Zeytin	%60
4	Beyaz Et	%96
5	Kırmızı Et	%18
6	Taze Balık	%37,5

Avrupa-Akdeniz Gözlemevi

- İsrail işgali, Gazze Şeridi'nin içinde bir tampon bölge olmasını dayatıp, güvenlik nedeniyle tarım arazilerinin %30'unun işlevsiz hale gelmesini sağlayarak yaklaşık 25.000 dönüme yatırım yapmayı imkansız hale getirdi.
- Gazze'ye yapılan son saldırı sonucunda tarım sektörü zararı 550 milyon dolar.
- Gazze Şeridi'ndeki balıkçıların %95'i yoksulluk sınırının altında yaşıyor.
- Avlanmaya izin verilen mesafe 3-6 mil. Gazze Şeridi'nde kayıtlı balıkçı sayısı 2000 yılından bu yana 10 binden 4 bine düştü.

⇒ Derneklerin ve bazı hayır kuruluşlarının 2018 yılında tarım alanında yaptıkları en önemli icraatlar

Proje	Adet	Proje	Adet	Proje	Adet
Tarımsal araştırmalar ve çalışmalar	19	Alt yapı ve sulama şebekelerinin iyileştirilmesi	12	Hayvan ve hayvan besleme gereçleri tedariki	11
Tarım makineleri ve ekipmanları	6	Böceklerle mücadele ve ilaçlama	5	Seralar ve akıllı ısıtıcılar	14
Balıkçı barınaklarının onarımı ve inşaatı	1	Tarım arazilerinin ıslahı	11	Balıklar için üreme alanı oluşturulması	4

⇒ Tarım alanındaki gerekli olan en önemli müdahale alanları

Tarımsal altyapı restorasyonunun tamamlanması	Tarım yollarının ve arazilerinin ıslahı	Seralar ve akıllı ısıtma
Rehberlik, araştırma ve tarım okulları	Promosyon fiyatlarla tarım makine ve ekipmanları	Tarımsal ilaçlar ve gübre temini
Hayvancılık ekonomisinin yeniden canlandırılması	Balıkçılık ekipmanlarının yeniden yetkinleştirilmesi	Balıkçı limanının geliştirilmesi
Yüksek verimlilik ve hastalık direnci ile bitki çeşitleri ve hayvan ırklarının geliştirilmesi	Haşerelerle mücadele	Organik gübre endüstrisi

► Teknoloji

İNSAN HAKLARI KONSEYİ YÜKSEK KOMISERLIĞI OFISI	Madde (19): Devletler, iletişimle ilgili risklerin uygun değerlendirilmesi, yönetimi, azaltılması ve bilinçli karar verme süreçlerinde bireyleri desteklemek için yeni iletişim teknolojilerinin kullanımıyla ilgili kamuoyu bilincini geliştirmelidir.
2030 SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	Hedef (9): Dayanıklı altyapı inşaa etmek, sürdürülebilir ve kapsayıcı sanayileşmeyi ve yeni buluşları teşvik etmek.
MİLLİ HEDEFLER	Amaç (6.3.7): E-Devletin gelişimini iyileştirmek için bilgi teknolojilerinin geliştirilmesi.

⇒ Teknoloji Durumu

▪ Karşılaştırmalı Temel Göstergeler

No	Madde/Bölge	Gazze Şeridi (2)(50)	Batı Şeria (2)(50)	Batı Şeria ve Gazze (2)(50)	İsrail işgali(4)(71)(79)	Arap Dünyası (5)	Dünya(5)
1	Bilgisayarı olan aile oranı ⁽⁹⁴⁾	%30	%41	%37	%90>		% 92,0
2	Bilgisayar kullanan kişi oranı (10 yaş ve üzeri)	%61,20	%59,50	%60,20	%71,4		
3	İnterneti bulunan ev oranı ⁽⁹⁴⁾	%51	%72	%65			%44,0
4	İnternet kullanan kişi oranı (10 yaş ve üzeri)	%52,2	%54,5	%53,7	%81,6	%44,3	%43,99
5	Elektronik postası olan kişi oranı (10 yaş ve üzeri)	%70,1	%74,1	%72,6	%85 ^v		
6	Cep telefonu hattı olan aile oranı ⁽⁹⁴⁾	%96	%97	%97	%87,1		
7	Sabit telefon hattı olan aile oranı ⁽⁹⁴⁾	%28,9	%46,2	%39,5	%95 ^v		
8	Telefonu olan aile oranı	%87,80	%96,80	%93,30	%93 ^v		

▪ Filistin'deki Kuruluşların Teknoloji Kullanma Göstergesi 2011⁽⁵¹⁾

No	Madde	Gazze Şeridi	Batı Şeria	FİLİSTİN
1	Bilgisayar kullanan kurum oranı	%40,8	%49,6	%47
2	İnternet kullanan kurum oranı	%34	%41,3	%39,2
3	e-ticaret işlemlerini kullanan kurum oranı	%12	%10,8	%11,2
4	Web sayfası olan kurum oranı	%3,7	%5,2	%4,8
5	Tesislerde 100 işçiye düşen bilgisayar sayısı	%25	%21,5	%22,3
6	Bilgisayar kullanan personel sayısı(100 kişide)	%31,7	%52,6	%47,9
7	İnternet kullanan personel sayısı(100 kişide)	%25	%48	%42,9
8	Teknoloji ve iletişim uzmanı çalışan sayısı(100 kişide)	%56	%51	%52

▪ Filistin'de araştırma ve geliştirmenin ilerlemesi göstergesi 2013⁽⁵¹⁾

No	Madde	Filistin
1	Araştırma ve geliştirme(ar-ge) personeli sayısı	8.715
2	Tam zamanlı Ar-Ge personeli sayısı	5.162
3	Ar-Ge de görevli araştırmacı sayısı	4.533
4	Ar-Ge de görevli erkek araştırmacı sayısı	3.510
5	Ar-Ge de görevli kadın araştırmacı sayısı	1.023
6	Ar-Ge de görevli tam zamanlı araştırmacı sayısı	2.492
7	Ar-Ge de görevli tam zamanlı araştırmacı sayısı(milyon kişide)	566
8	Ar-ge'ye ayrılan yapılan harcama (milyon dolar)	61.4
9	Tam zamanlı çalışan Ar-Ge personeline yapılan harcama(bin dolar)	24.6

Haberleşme ve Bilgi Teknolojileri Bakanlığı Raporu 2019

Gazze Şeridi'ndeki kısmi erişim hattı BSA abonelerinin sayısı 2017 yılı sonuna göre kıyaslandığında %16 azaldı ve bu düşüş Gazze Şeridi'ndeki internet kullanıcılarının gerçek düşüşünü yansıtmıyor. Zor ekonomik koşullar, komşular ve akrabalar arasında tek bir internet hattını paylaşım veya mobil ağlar tarafından sağlanan internet hizmetleri gibi diğer alternatiflerin aranmasına yol açtı..

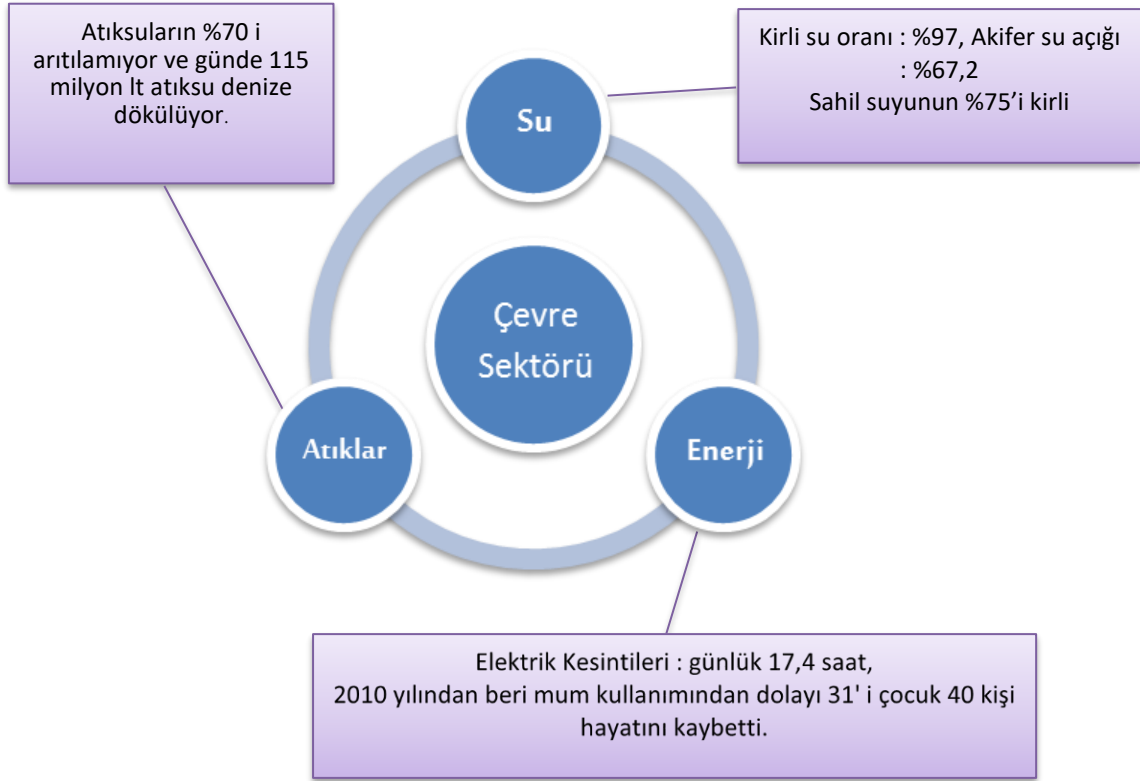
⇒ Derneklerin ve bazı hayır kuruluşlarının 2018 yılında teknoloji alanında yaptıkları en önemli icraatlar

Proje	Adet	Proje	Adet
Teknik eğitim araçları ve bilgisayarların tedarik edilmesi	4	İnsani kuruluşlara bilgisayarlar ve teknik araçlar tedarik edilmesi	12
E-Devlet projelerinin desteklenmesi	14	Bilimsel araştırma ve geliştirmeler	1

⇒ Teknoloji alanındaki gerekli müdahale alanları

e-devletin geliştirilmesi	e-devlet projelerinin desteklenmesi	İş fırsatları sağlanmasında teknolojiden faydalanılması
Teknik eğitim	Teknolojiye ulaşımın artırılması	Bilimsel araştırmaların milli kalkınmayla irtibatlandırılması

Çevre Sektörü

"Gazze Şeridi'nde sağlık, su ve kanalizasyon gibi kamu hizmetlerinin çöküşü, acil, gerçek ve sürdürülebilir çözümler gerektiren bir durum."

Dünya Bankası -2018

Su

SU VE SAĞLIK PROTOKOLÜ - 1992 AVRUPA KONVANSİYONU	Taraflar içme suyu ve sanitoryona erişim sağlamak ve içme suyu kaynağı olarak kullanılan su kaynaklarını kirlilikten korumak için uygun önlemleri alacaktır.
2030 SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	Hedef (6): Herkes için suya ve kanalizasyon şebekesine erişim hizmetini garanti altına almak.
MİLLİ HEDEFLER	Hedef (8.3): Filistin su ve sanitasyon sektörü daha organize olmalı ve vatandaşların su haklarını güvence altına alabilmelidir ve tüm kullanımların eşit dağılımını sağlamalıdır.

⇒ Su Durumu

▪ Karşılaştırmalı Temel Göstergeler

No	Madde	Gazze Şeridi ⁽⁵²⁾	İsrail İşgali ⁽⁸⁰⁾⁽⁷³⁾⁽⁸¹⁾⁽⁸²⁾⁽⁸³⁾
1	Günlük kişi başı pay(litre/kişi/gün)	83	250
2	Su kirliliği oranı	%97	%30*
3	Klorid oranı(mg/lit)	1.000	250*
4	Yeraltı rezervlerinde nitrat oranı(mg/lit)	140	45*
5	Su kuyuları sayısı	10.000	1.000
6	Tahrip edilmiş vaziyette olan kuyular	534	
7	Su kayıpları (milyon m ³)	35,5	64*

▪ Su Alanında Yerel Göstergeler

OCHA, 2018	Gazze Şeridi'ndeki ciddi elektrik kesintileri, yeterli temizlik altyapısının olmamasıyla birleştiğinde, her gün 100-108 milyon litre kötü işlenmiş kanalizasyonu denize boşaltılmasına sebep oluyor.
-------------------	--

– Su Bütçesi⁽⁵²⁾

No	Madde/Bölge	Değer
1	Su ihtiyacı (milyon küp)	250
2	Akiferi besleyen yağmur sularının ortalama miktarı (milyon küp)	78
3	Akifer su açığı	%67,2
4	İsrail işgal şirketlerinden ithal edilen su miktarı(milyon küp)	11
5	Arıtma tesislerinden elde edilen su miktarı (milyon küp)	4

– Ailelerin Atıksuyu Bertaraf Etme Araçları⁽³⁾

No	Madde/Bölge	Oran
1	Kanalizasyon şebekesi	%87
2	Foseptik çukuru	%13

– Su Kullanımı (milyon m³/yıl)⁽⁵²⁾

No	Açıklama	Adet (milyon küp)
1	Ev Suyu Kullanımı	56,8
2	Tarımsal su kullanımı	109,5

– Atıksu alanında başlıca problemler ⁽⁵²⁾

No	Madde/Bölge	Oran
1	Kanalizasyon şebekesinin bulunmaması	%16,5
2	Eski şebeke	%10
3	Hizmet gitmeyen bölgeler	%10
4	Arıtma tesislerinin yetersizliği	%60
5	Diğer	%3,5

Mezan İnsan Hakları
Merkezi, 2018

-Yeraltı rezervuarına kirlenmiş su sızıntısı sonucunda yeraltı sularının %97'si içilemez hale gelmiştir. Bu bağlamda Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Gazze Şeridi'ndeki su kaynaklı hastalıkların, kaydedilen hastalıkların dörtte birinden fazlasını oluşturduğuna ve Gazze Şeridi'ndeki çocukluk hastalıklarının önde gelen nedeninin bu olduğuna işaret.

-Gazze Denizi kıyılarının %75'ten fazlası atıksuların deşarjı ile kirlenmiştir.

⇒ Dernekler ve bazı hayır kuruluşlarının 2018 yılında su alanında gerçekleştirdiği en önemli icraatlar

Proje	Adet	Proje	Adet	Proje	Adet
Su kuyusu inşaaı	16	Su havuzları	3	Kanalizasyon Arıtma Ünitesi	25
Su depoları temini	9	Su arıtma tesisleri	39	Arıtma tesislerine yakıt veya güneş enerjisi sağlanması	1
Su dağıtım sistemi	13	Su üniteleri ve şebekelerinin rehabilitasyonu	16	Yağmur suyu filtrasyonu	2

⇒ Su alanında yapılması gereken en önemli müdahale alanları

Atıksu ve su şebekeleri için altyapının hazırlanmasının tamamlanması	Yağmur sularının toplanması ve yeraltı sularının beslenmesi	Kuzey ve güney arasında su taşıma hattı	Su arıtma tesisleri
		Atıksu arıtma tesisleri	Deniz suyunu arıtma

➤ Enerji

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER - İNSAN HAKLARI YÜKSEK KOMISERLİĞİ OFİSİ	Doğal kaynaklar üzerinde kalıcı egemenlik: Halkın ve ulusların doğal serveti ve kaynakları üzerinde kalıcı egemenlik hakkı, ulusal kalkınmaları ve ilgili devletin refahı adına uygulanmalıdır.
2030 KÜRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	Hedef (7): Herkese modern, güvenilir ve sürdürülebilir enerji hizmetleri için uygun maliyetli erişim sağlanması.
MILLİ HEDEFLER	Hedef (2.8): Tüketiciye uygun fiyatlarla ve uluslararası standartlara uygun teknik ve çevresel şartnamelerle yeterli miktarda enerji temin edilmiştir.

⇒ Enerji Durumu

■ Karşılaştırmalı Temel Göstergeler

No	Ortalama Ev enerji tüketimi	Gazze	Batı Şeria	B.Şeria ve Gazze	İsrail İşgali ⁽⁵⁾⁽⁴⁾⁽⁸⁵⁾
1	Elektrik (kilowatt. Saat) ⁽⁵⁵⁾	265'	328'	306'	21.783'
2	Sıvılaştırılmış petrol gazı (kg) ⁽⁵⁵⁾	14'	26'	22'	33,3
3	Gaz (lt) ⁽⁵⁵⁾	12'	28'	21'	--
4	Benzin (lt) ⁽⁵⁵⁾	42'	115'	95'	1511,4°
5	Solar(lt) ⁽⁵⁵⁾	69'	160'	149'	1198°
6	Güneş enerjili su ısıtıcısı olan aileler ⁽²⁾	%42,4	%63,4	%55,3	%85'

■ Gazze Şeridi Yerel Göstergeleri

No	Öge/bölge	Değer
1	Elektrik gücü ihtiyacı (MW) ⁽⁵⁶⁾	500-600
2	Mevcut ortalama elektrik gücü (MW) ⁽⁵⁶⁾	145-205
3	Elektrik enerjisi açığı(MW) ⁽⁵⁶⁾	300-450
4	Gazze enerji santrali için aylık ortalama yakıt ihtiyacı (milyon litre) ⁽⁵⁶⁾	18
5	Santral için ithal edilen ortalama aylık yakıt (milyon litre) ⁽⁵⁶⁾	5,2
6	Santral için ortalama aylık yakıt açığı (milyon litre) ⁽⁵⁶⁾	12,8
7	Yıllık gaz ihtiyacı (ton) ⁽⁵⁷⁾	144.000
8	İthal edilen yıllık toplam gaz(ton) ⁽⁴³⁾	66.510
9	Yıllık gaz açığı oranı ⁽⁵⁷⁾	% 53,81

OCHA, 2018

Ortalama elektrik kesintisi 17,4 saat/gün ⁽²⁵⁾, 2010 yılından bu yana 31 çocuk olmak üzere 40 kişi, mum kullanımı nedeniyle vefat etti.

— 2017'de mevcut petrol miktarları⁽⁵⁶⁾⁽⁵⁷⁾

No	Tür/lt	Gelen miktarlar	Toplam ihtiyaçlar	Açık miktarı	Kapsama oranı
1	Benzin	51.904.232	78.445.113'	26.540.881	%66,17
2	Solar	165.406.369	156.890.226'	8.516.143-	%105,43
3	Gazyağı	150.000	1.307.419'	1.157.419	%11,47
4	Gaz/ton	66.045	98.056'	32.011	%67,35
5	Sanayi Soları	672.730	199.371.744'	198.699.014	%0,34
6	Ortalama	61.088.530	87.222.512'	26.133.982	%70,04

Mezan İnsan Hakları Merkezi, 2018

Üç kaynaktan gelen elektrik oranı :Yerel enerji santrali, işgalden beslenme hatları ve Mısır'dan gelen hatlar 140 MW'dır . Bu, sektörün 500 MW'ın üzerinde minimum ihtiyaçlarını karşılamaz.
-Elektrik krizi, üretim maliyetlerini iki katına çıkararak ticari ve endüstriyel işletmelerin sahiplerine önemli kayıplar verdi.

⇒ Dernekler ve bazı hayır kuruluşlarının 2018 yılında Enerji alanında gerçekleştirdiği en önemli icraatlar

Proje	Adet	Proje	Adet	Proje	Adet
Güvenli Aydınlatma	9	Güneş Enerjisi Projeleri	43	Jeneratör tedariki	9
Elektrik Şebekesinin Rehabilitasyonu	8	Jeneratörlere yakıt tedariki	2		

⇒ Enerji alanında yapılması gereken en önemli müdahale alanları

Elektrik şebekesinin rehabilitasyonu	Enerji santralinin rehabilitasyonu ve geliştirilmesi	Gazze sahil gaz sahasının geliştirilmesi
Mısır tarafından 220 kV'lik Ortak Hat ile bağlantı kurmak	161kV'lik elektrik hattı ile İsrail üzerinden bağlantı kurma	Enerji santralinin işletilmesi için gaz hattı
Elektrik krizini çözmek için savunuculuk ve yardımlaşma	Güvenli Aydınlatma	Güneş Enerjisi
		Alternatif enerji kaynaklarının üretimi

➤ Atıklar

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÇEVRE KONFERANSI 1979	Madde (1): Bir kimsenin onurlu bir yaşam sürmesine imkân tanıyan nitelikli bir ortamda, onurlu yaşam koşullarına sahip olma temel hakkı vardır. İnsanlar, mevcut ve gelecek nesillerin yararına çevreyi korumak ve geliştirmek için kutsal bir sorumluluğa sahiptir.
2030 SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	Hedef (6.1): 2030 'a kadar kirliliği azaltarak, çöp boşaltmayı ortadan kaldırarak, zararlı kimyasalların ve maddelerin salınımını en aza indirgeyerek, arıtılmamış atık su oranını yarıya indirerek , geri dönüşümü ve güvenli tekrar kullanımı küresel olarak ciddi ölçüde artırarak su kalitesinin yükseltilmesi.
MİLLİ HEDEFLER	Hedef (4.8): Daha az kirlenmiş bir Filistin ortamı, kültürel miras, korunan ve daha sürdürülebilir şekilde yönetilen doğal bir çevre.

⇒ Atıkların Durumu

▪ Karşılaştırmalı Temel Göstergeler

No	Madde/Bölge	Gazze Şeridi ⁽⁵³⁾	İsrail İşgali ⁽⁴⁾
	Vadilerde ve tarım arazilerinde atıksuların bertaraf edilmesi (m3/gün)	56.000	1.386.301
	Atıksuların denize boşaltılması yoluyla bertarafı (m3)	120.000	
	Gazze'nin kıyıları, tarım arazileri ve vadilerine atık su bertarafı(m3/gün)	176.000	
	Endüstriyel ve belediye atıklarının gelişigüzel bertaraf edilmesi(ton/gün)	418	14.520'
	Kronik petrol sızıntısı	Bilgi yok (güvenlik sebebiyle)	
	Petrol sızıntısı kazaları	Bilgi yok (güvenlik sebebiyle)	
	Pestisitler ve kimyasal gübrelerin yoğun kullanımı (kg,dönüm,yıl)	çok yüksek	3,5^
	Arıtılmış atıksu yüzdesi	%30	%44

OCHA, 2018

Gazze Şeridi'nde sadece dört atıksu arıtma tesisi bulunmaktadır. Ancak bu tesisler planlanan kapasitelerinden çok daha fazla atık su arıtmaktadır.

▪ Önemli Yerel Göstergeler

– Katı evsel atık toplama tarafı

No	Öğe	Oran
1	Yerel otorite (katı atık meclisleri) ⁽⁵³⁾	%85
2	Atık toplama hizmeti yok ⁽⁵⁴⁾	%5
3	UNRWA ⁽⁵³⁾	%10

– Katı Atıkların İşlenme Yolları

No	Öğe	Adet	Oran
1	Sivil kurullar tarafından rastgele bertarafı	337 ton/gün	%20
2	Ferdlar tarafından rastgele bertarafı	81 ton/gün	%5
3	Onaylı sıhhi atık depolama alanlarındaki depolama sahası	1.212 ton/gün	%75

⇒ Derneklerin ve bazı hayır kuruluşlarının 2018 yılında atıklarla ilgili yaptıkları en önemli icraatlar

Proje	Adet	Proje	Adet	Proje	Adet
Atık geri dönüşümü	6	Çöp konteynerleri tedariki	1	Kontamine alanların çevresel rehabilitasyonu	5

⇒ Atıklarla ilgili müdahale edilmesi gereken en önemli alanlar

Sıvı,katı ve tehlikeli atık yönetim sistemlerinin iyileştirilmesi	Çöp kontenerleri ve çöplükler	Nüfusun zararlı madde ve böceklerle maruz kalmasını azaltma
Katı atıkların geri dönüşümü	Atık su arıtma tesisleri	Haşerelerle biyolojik mücadele
Katı atıklardan metan gazı üretimi	Gazze vadisinin ıslahı	Bilinçlendirme ve çevre eğitimi

Kaynakça

- 1- İçişleri Bakanlığı - Sivil Durum Genel Müdürlüğü. *Nüfus Kayıt 2018*. Gazze. 2018.
- 2- Filistin Merkez İstatistik Bürosu. *Yıllık Filistin İstatistik Kitabı, Aralık 2018*. Ramallah, 2018.
<https://www.pcbs.gov.ps>
- 3- Filistin Merkez İstatistik Bürosu. *Filistinliler, Aralık 2018*. Ramallah, 2018. <https://www.pcbs.gov.ps>
- 4- İsrail Merkez İstatistik Servisi. *İsrail 2018 İstatistiki Özeti*. Tel Aviv'de. 2018 <https://www.cbs.gov.il>
- 5- Dünya Bankası. *Dünya Bankası Veritabanı, 2016, 2017, 2018*, <https://data.albankaldawli.org/indicator>.
- 6- Filistin Eğitim Bakanlığı. *Milli Eğitim Bakanlığı Bilgi Formu, 2018*. Gazze. 2018.
- 7- UNDP. *İnsani Gelişme Rehberi ve Göstergeleri Raporu, İstatistiki Güncelleme 2018*.
<https://hdr.undp.org>.
- 8- Filistin Merkez İstatistik Bürosu. *Dünya Paralimpik Günü basın açıklaması, 2015*. Ramallah, 2015.
<https://www.pcbs.gov.ps>
- 9- Filistin Sağlık Bakanlığı. *Sağlık Bakanlığı Yıllık Sağlık Raporu: 2017 ve 2018*. Gazze. 2019.
<https://www.moh.gov.ps>
- 10- Filistin Sağlık Bakanlığı. *Sağlık Bakanlığı Yıllık Sağlık Raporu: 2017 ve 2018*. Ramallah. 2019.
<https://www.site.moh.ps>
- 11- Filistin Merkez İstatistik Bürosu. *Engelli Bireylerin Anketi* Ramallah. 2011.
<https://www.pcbs.gov.ps>
- 12- İçişleri Bakanlığı. *İçişleri bakanlığı web sitesi*. Gazze. 2018. <https://moi.gov.ps>
- 13- Avrupa İnsan Hakları Gözlemevi. *İstatistik Raporu, Euro-Akdeniz Gözlemevi Web Sitesi, 2017*.
<https://euromedmonitor.org/ar/gaza>.
- 14- İnsan Hakları Merkezi. *İstatistik Raporu, İnsan Hakları Merkezi Web Sitesi, 2017*.
<https://www.hchr.ps>
- 15- Filistin Sağlık Bakanlığı. *Gazze Şeridi'nde Kronik Hastalıklar Yıllık Raporu, 2017*. Gazze. 2017.
- 16- Filistin Merkez İstatistik Bürosu. *Nüfus, Konut ve Tesisler Genel Nüfus Sayımı, Temmuz 2018*.
<https://www.pcbs.gov.ps>
- 17- Filistin Haber ve Enformasyon Ajansı -Wafa. *Filistin Ulusal Bilgi Merkezi Wafa, 2018*. Gazze. 2018.
<https://info.wafa.ps>
- 18- Mahkûmların Ve Özgürleşenlerin İşleri. *Mahkûmlar ve özgürleşenlerin İşleri Kurumu Raporu, 2018*.
<https://cda.gov.ps>
- 19- Kalkınma ve Sosyal İşler Bakanlığı. *Kalkınma ve Sosyal İşler Bakanlığı Bilgi Formu, 2018*. Gazze.
2018. <https://www.mosa.gov.ps>
- 20- Kalkınma ve Sosyal İşler Bakanlığı. *Sosyal İşler Bakanlığı Yetim Raporu - Gazze Şeridi, 2016*. Gazze.
<https://www.mosa.gov.ps>
- 21- Filistin Merkez İstatistik Bürosu. *Filistin'de Yoksulluk, 2017*. Ramallah. 2017.
<https://www.pcbs.gov.ps>

- 22- **Batı Asya Ekonomik Ve Sosyal Komisyonu.** *Çok Boyutlu Yoksulluk Arap Raporu*, 2018.
<https://www.unescwa.org>
- 23- **Dünya Bankası Grubu.** *Yoksulluk ve Paylaşılan Refah Raporu 2018*. <https://www.worldbank.org>
- 24- **Yaşam suyu.** *Küresel Yoksulluk İstatistikleri 2018*. <https://lifewater.org>
- 25- **Birleşmiş Milletler İşgal Altındaki Filistin Topraklarında İnsani İşler Koordinasyon Ofisi (OCHA).**
"Ocha" web sitesi. 2018. <https://www.ochaopt.org>
- 26- **Ulusal Ekonomi Bakanlığı.** *Gazze Şeridi'ndeki insani ve ekonomik kriz*. Gazze. 2016.
<https://www.mne.ps>
- 27- **Bayındırlık ve İskan Bakanlığı.** *Bayındırlık ve İskan Bakanlığı 2018*. Gazze. 2018.
- 28- **Filistin Merkez İstatistik Bürosu.** *Rakamlarla Filistin, Mart 2018*. Ramallah. 2018.
<https://www.pcbs.gov.ps>
- 29- **Filistin Merkez İstatistik Bürosu.** *Nüfus Araştırması, 2015*. Ramallah. 2015.
<https://www.pcbs.gov.ps>
- 30- **Filistin Merkez İstatistik Bürosu.** *Yapı ruhsatı istatistikleri, 2018*. Ramallah. 2018.
<https://www.pcbs.gov.ps>
- 31- **Filistin Merkez İstatistik Bürosu.** *Filistin'deki kültür kurumlarının gerçekliği, 2018*. Ramallah. 2018.
<https://www.pcbs.gov.ps>
- 32- **Kültür Bakanlığı.** *Kültür Bakanlığı Bilgi Formu, 2018*. Gazze. 2018.
- 33- **Vakıflar ve Diyanet İşleri Bakanlığı.** *Diyanet İşleri Başkanlığı Gazze Şeridi veri formu, 2018*. Gazze. 2018.
- 34- **Kudüs ve Kutsal Yerlerin Desteklenmesi için Hıristiyan İslami Otorite.** *Filistin'deki Hıristiyanların oranı, 2015*. <https://www.elquds.org>
- 35- **Kur'an-ı Kerim ve Sünnet Yurdu.** *Kur'an-ı Kerim ve Sünnet veri formu, 2018*. Gazze. 2018.
- 36- **Filistin Çalışma Bakanlığı.** *Çalışma Bakanlığı Bilgi Formu, 2018*. Gazze. 2018.
- 37- **Filistin Merkez İstatistik Bürosu.** *İşgücü Anketi Faaliyet Raporu, 2018*. Ramallah. 2019.
<https://www.pcbs.gov.ps>
- 38- **Planlama ve İdari Kalkınma Bakanlığı.** *Ulusal Kamu Hizmeti Stratejik Planı 2017-2022*. Ramallah, 2017.
<https://www.gpc.pna.ps>
- 39- **Filistin Merkez İstatistik Bürosu.** *Filistin toplumunda şiddet araştırması, Mart 2012*. Ramallah. 2012.
<https://www.pcbs.gov.ps>
- 40- **UNICEF.** *Çocuk İşçiliği Raporu, 2017*. <https://www.unicef.org>
- 41- **ILO.** *Çocuk işçiliğinin 2025 yılına kadar sona erme raporu*. 2019 m. <https://www.ilo.org/childlabour>
- 42- **Filistin İnsan Hakları Merkezi (PHCR).** *Geçişlerin Durumu 2018*. Gazze. 2018. <https://www.pchrgaza.org>
- 43- **Birleşmiş Milletler İşgal Altındaki Filistin Topraklarında İnsani İşler Koordinasyon Ofisi (OCHA).**
Gazze sınır kapılarının işletilmesinin durumu hakkında rapor. 2018. <https://www.ochaopt.org>
- 44- **Filistin Merkez İstatistik Bürosu.** *Filistin ekonomisinin performansı, Mayıs 2018*. Ramallah. 2019.
<https://www.pcbs.gov.ps>
- 45- **Filistin Merkez İstatistik Bürosu.** *Mal ve hizmetler için dış ticaret istatistikleri, Ekim 2018*. Ramallah. 2018 <https://www.pcbs.gov.ps>

- 46- Filistin Para Otoritesi. 2019 ekonomik tahminleri. 2019 m. <https://www.pma.ps>
- 47- Filistin Tarım Bakanlığı Tarım Bakanlığı Bilgi Formu 2018. Gazze. 2018.
- 48- Filistin Merkez İstatistik Bürosu. Filistin Toprakları tarım sayımı 2010, Ramallah, 2010. <https://www.pcbs.gov.ps>
- 49- OCHA. İnsan İşleri Observer 2010 Raporu. <https://www.ochaopt.org>
- 50- Filistin Merkez İstatistik Bürosu. Bilgi ve İletişim Teknolojileri Aile Araştırması, Aralık 2014. Ramallah. 2014 <https://www.pcbs.gov.ps>
- 51- Filistin Merkez İstatistik Bürosu. Filistin İstatistik Yıllık Kitabı, Aralık 2017. 2017.
- 52- Filistin Su İdaresi. Su İdaresi Veri Formu 2018. 2018.
- 53- Çevre Kalite Otoritesi. Çevre Kalite Otoritesi Bilgi Formu 2018. Gazze. 2018.
- 54- Çevre Kalite Otoritesi. Gazze Şeridinin Çevresel Durumu 2016. <https://www.enviroment.gov.ps>
- 55- Filistin Merkez İstatistik Bürosu. Home Power Anketi Temmuz 2015. 2015. <https://www.pcbs.gov.ps>
- 56- Enerji ve Çevre Kaynakları Kurumu. Enerji ve Çevre Kaynakları Kurumu Veri Formu 2018. 2018.
- 57- Petrol Şirketleri Sahipleri Derneği - Gazze. Web sitesi. Gazze. 2018. <https://www.ppga.ps>
- 58- Ulusal Ekonomi Bakanlığı. Gazze Sektör Tedarik Raporu, 2017. Gazze. 2017.
- 59- Birleşmiş Milletler, Ekonomik ve Sosyal İşler Bölümü: Nüfus, 2017, <https://www.unpopulation.org>
- 60- Birleşmiş Milletler Nüfus Tahminleri ve Tahminleri: Dünya Nüfus Beklentileri, 2017. <https://worldpopulationreview.com>
- 61- Dünya Sağlık Örgütü, Yenilik, Bilgi, Kanıt ve Araştırma (IER), 2016. <https://www.unpopulation.org>
- 62- Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Dünya Engellilik Raporu 2011. <https://www.emro.who.int>
- 63- Birleşmiş Milletler, Altı Asya Ekonomik Ve Sosyal Komisyonu. Escwa, 2014. <https://www.unescwa.org>
- 64- Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO). Dünya Su Ürünleri ve Su Ürünleri Durumu, 2018. <https://www.fao.org>
- 65- Dünyanın metreleri, nüfusa göre dünya ülkeleri, 2018. www.worldometers.info
- 66- Bugün Filistin -Gazze Ajansı. Web sitesi. Gazze. 2018. www.paltoday.ps
- 67- Sasa post- Web sitesi. 2016. <https://www.sasapost.com>
- 68- İsrail Sosyal Güvenlik Vakfı - Web sitesi. 2018. <https://www.btl.gov.i>
- 69- Globes Web Sitesi - İsrail. 2013. <https://www.globes.co.il>
- 70- İsrail-İsrail Calcalist sitesi. 2013 <https://www.calcalist.co.il>
- 71- İsrail'in İnsan ve Menzil Kitabı - İsrail. 2019 <https://school.kotar.cet.ac.il>
- 72- İsrail Kilisesi-İsrail web sitesi. 2019 <https://main.knesset.gov.il>
- 73- Vanak Su Sitesi - İsrail. 2016. <https://water.fanack.com>
- 74- İsrail Araştırma Merkezi - Gazze. 2018. <https://alasra.ps>
- 75- Yediot Aharonot- İsrail. 2018. <https://m.ynet.co.il>
- 76- İsrail gazetesi Dabar- Israel. 2015. <https://www.davar1.co.il/>
- 77- İsrail Mark ı Web Sitesi - Israel. 2015. <https://www.themarker.com>
- 78- İsrail'deki Gönüllüler Merkezi. <https://www.volunteerisrael.org.il>
- 79- İsrail E-Öğrenme Merkezi <https://lib.cet.ac.il>
- 80- Mısır gazetesi Al-Yewm Al Seb'a. <https://www.youm7.com>
- 81- Birleşmiş Milletler Gıda Ve Tarım Örgütü, Orta Doğu Bölgesinde Sulama Sayısı, İsrail, 2005, <http://www.fao.org>
- 82- İsrail Sağlık Bakanlığı - İsrail - 2019. <https://www.health.gov.il>
- 83- Samuel Noman İsrail Web Sitesi, İsrail, 2009. <https://www.neaman.org.il>
- 84- Asra Gaz Şirketi (AVIC) - İsrail 2018. <https://www.israqas-ofek.co.il>

- 85- İsrail Knesset-İsrail 2016. <https://fs.knesset.gov.il>
- 86- Afaq Çevre ve Kalkınma Sitesi - Kudüs 2013. <http://www.maan-ctr.org>
- 87- Vikipedi-2016. <https://ar.wikipedia.org>
- 88- Arab 48 Web Sitesi - Kudüs 2019. <https://www.arab48.com>
- 89- Kudüs Times 2016. <http://ar.timesofisrael.com/>
- 90- Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Web Sitesi - İsrail 2012. <https://www.gov.il>
- 91- Bilgi ve Kültür Araştırmaları Merkezi - İsrail 2018. <http://www.edusystems.co.il>
- 92- İsrail Saat Tiyatrosu Sitesi, İsrail 2004. <http://www.teatron-hashaa-haisraeli.co.il>
- 93- Filistin Merkez İstatistik Bürosu, Sosyal ve Ekonomik Koşulların İncelemi, 2018 Temel Sonuçları, 2019, Ramallah, <https://www.pcbs.gov.ps>
- 94- Filistin Merkez İstatistik Bürosu ve İletişim ve Bilgi Teknolojileri Bakanlığı, Dünya Telekomünikasyon Günü ve Bilgi Toplumu vesilesiyle ortak basın açıklaması, 2019, Ramallah, <https://www.pcbs.gov.ps>
- 95- Filistin Merkez İstatistik Bürosu, rakamlarla Filistin 2018, 2019, Ramallah, <https://www.pcbs.gov.ps>
- 96- İsrail İçişleri Bakanlığı Web Sitesi - İsrail 2019. <http://www.moin.gov.il/arabic/>
- 97- Milli Ekonomi Bakanlığı, Gazze Şeridi'nde Ekonomik Sektörler 2018, Gazze, 2019.
- 98- Kinderland İsrail Sitesi, İsrail 2019. <https://kinderland.co.il>
- 99- İsrail Dışişleri Bakanlığı web sitesi, İsrail 2009. <https://mfa.gov.il>

Yasal Kaynaklar

- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi. Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi. İnsan Hakları Araçları 1966. [Alıntı: 15, 2019.] <https://www.ohchr.org>
- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi. İnsan Hakları Genel Tebliği. 1948. Web sitesi. [Alıntı tarihi: 15, 2019.] <https://www.ohchr.org>
- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi. Kırsal alanlarda çiftçilerin ve diğer işçilerin hakları hakkında beyan. 2013. Web sitesi. [Alıntı tarihi: 15, 2019.] <https://www.ohchr.org>
- Unesco. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi. 1992 Avrupa Konvansiyonu'na su ve sağlık protokolü. Web sitesi. 1992. [Teklif Tarihi: 15, 2019.] <https://www.echr.coe.int>
- Birleşmiş Milletler. Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı, 1979. 1979. Web sitesi. [Alıntı tarihi: 15, 2019.] <https://www.un.org>.

Sürdürülebilir Hedefler ve Ulusal Hedefler Kaynakları

- **Filistin Planlama ve İdari Kalkınma Bakanlığı.** *Ulusal Kalkınma Planı 2014-2016: Devleti kurmak ve egemenliği somutlaştırmak.* Ramallah: 2014. <https://www.palestineeconomy.ps>
- **Filistin Planlama ve İdari Kalkınma Bakanlığı.** *Ulusal Politika Gündemi 2017-2022: Önce Vatandaş.* Ramallah: 2016. <https://www.palestineeconomy.ps>
- **Birleşmiş Milletler.** *Küresel Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri 2030. Web sitesi.* 2015. [Teklif Tarihi: 1 5, 2019.] <https://www.un.org/sustainabledevelopment>

Gerekli Müdahaleler Kaynakları

- **Birleşmiş Milletler Filistinli Mülteciler İçin Yardım ve Çalışma Ajansı, İşgal Altındaki Filistin Toprakları Acil Durum Çağrısı 2019.** Amman: 2019. <https://www.unrwa.org>
- **İşgal Altındaki Filistin topraklarında Birleşmiş Milletler Ülke Ekibi.** *Gazze 2020 yılında yaşamak için iyi bir yer olacak mı?* <https://www.unsco.org>
- **Filistin Planlama ve İdari Kalkınma Bakanlığı.** *Ulusal Kalkınma Planı 2014-2016: Devleti kurmak ve egemenliği somutlaştırmak.* Ramallah: 2014. <https://www.palestineeconomy.ps>
- **Filistin Planlama ve İdari Kalkınma Bakanlığı.** *Ulusal Politika Gündemi 2017-2022: Önce Vatandaş.* Ramallah: 2016. <https://www.palestineeconomy.ps>
- **Gazze Destek Derneği.** *Gazze'ye İnsani Müdahale Planı 2019.* İstanbul: 2019. <https://www.gazzedestek.org>
- **OCHA İnsani Yardım Planı 2019.** Kudüs: 2019. <https://www.ochaopt.org>
- **Birleşmiş Milletler.** *Küresel Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri 2030. Web sitesi.* 2015. [Teklif Tarihi: 1 5, 2019.] <https://www.un.org/sustainabledevelopment>
- Yukarıdaki referanslarda belirtilen **ilgili bakanlıkların raporlarında belirtilen sektörel ihtiyaçlar.**
- İlgili bakanlıkların raporlarında belirtilen sektörel ihtiyaçlar, yukarıdaki kaynaklarda belirtilmiştir.

Semboller

2017 · 2016 ° 2015 · 2014 · 2013 ^ 2012 v 2010-2011 * 2009-2000 >

G.D.D
GAZZE DESTEK DERNEĞİ